

KÁRTÉRÍTÉSI ÉS BIZTOSÍTÁSI JOG

Az AIDA Biztosítási Jogi Egyesület elektronikus folyóirata

V. évfolyam 2. szám – 2023

Beköszöntő

Tanulmányok

- Bárdos Péter: Elutasított sérelemdíj-követelések III. A jóhírnév sérelme

Szemelvények az ítélkezési gyakorlatból

- Máshol nem publikált határozatok
- Publikált határozatok (EuB, BH, ÍH, BDT)

Közlemények, hírek, események

- A kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény módosítása
- „A gépjárművek felelősségi és közlekedési szabályozásának változása az e-mobilitás miatt” – konferencia
- Szakirodalmi ajánló

Impresszum

Ezúttal hangsúlyozottan szeretnénk tisztelt olvasóink figyelmét felhívni a „Máshol nem publikált ítéletek” c. rovatunkban közölt ítéletekre.

Az első a nemzetközi közúti fuvarozó felelősségével kapcsolatban az elháríthatatlanság kérdését vizsgálja. A tényállás szerint az éjszakai pihenő alatt a kamionban migránsok rejtőztek el, akik az árút súlyosan megrongálták. A bíróság által vizsgált kérdés az volt, vajon a kamionsofőr elháríthatta-e a jogtalan behatolást.

Ugyancsak igen érdekes az a per, amelyet mobil útdíjfizetési rendszereket üzemeltető vállalkozók indítottak a magyar állam ellen jogalkotással okozott kár címén azért, mert a magyar állam a mobil útdíjfizetési rendszert rendelettel centralizálta és ezzel tönkretette a felperesek által üzemeltetett, jelentős befektetésekkel bevezetett, jól működő mobil-fizetési rendszereket. A bíróság a kérdést a jól ismert Brasserie-teszt fényében vizsgálta.

A harmadik, külön említendő ügyben pedig az a kérdés merült fel, hogy a jelentős sebességtúllépéssel közlekedő gépjármű utasával szemben lehet-e kármegosztást alkalmazni azért, mert nem figyelmeztette a vezetőt a szabálytalanságra. Része ennek a jogesetnek az a kérdés is, hogy szolgálhat-e járadék alapjául a be nem jelentett munkavégzés lehetőségének elvesztése.

Jó olvasást kívánunk!

TANULMÁNYOK

Bárdos Péter: Elutasított sérelemdíj-követelések III. A jóhírnév sérelme

A cikk a jóhírnév-sérelem tényállás fontosabb elemei köré csoportosítva ismertet elutasító ítéleteket, szemléltetve ezzel a bírói gyakorlat alakulását.

Bevezetés

[1] Ennek az írásnak a fókuszában a jóhírnévsértésre alapított, jogerősen elutasított sérelemdíj-követelések állnak, főleg mert ez a „sláger”-tényállás. No, nem a megítélt összegek nagysága, hanem az esetek száma miatt. A sérelemdíj-komplexumon belül a keresetek túlnyomó részének alapja a jóhírnév sérelme, talán mert a perindítást nem elsősorban az anyagi kompenzáció, sokkal inkább a sértett ego motiválja.

[2] A köznapi gondolkodásban és szóhasználatban, de gyakran keresetekben is a jóhírnév, a becsület és az emberi méltóság sérelme egymás szinonimájaként jelenik meg, noha eltérő jogkövetkezményekkel járó, eltérő tartalmú fogalmakról van szó. A legfőbb különbség az, hogy míg a jóhírnévsérelem mindig valamilyen sértő tényállításon alapul, addig a becsület és az emberi méltóság sérelmének lényege valamilyen bántó vélemény, értékítélet, ami azonban e fejtegetéseknek nem tárgya.

Ha tehát valaki bántó véleménynyilvánítás miatt jóhírnévsérelem jogcímén perel, a bíróság rossz perlés miatt jó eséllyel el fogja utasítani a keresetet (Győri Ítéltábla Pf.I.20.016/2019).

[3] A jóhírnévsérelem miatti sérelemdíj-követelés esetén az első megválaszolandó kérdés tehát az, hogy *tényállításról* vagy *véleményről* van-e szó. Fontos hangsúlyozni, hogy a kérdést nem egyedül, sőt nem is

elsősorban az inkriminált kijelentésben használt kifejezések általánosan elfogadott jelentése dönti el, még csak nem is azok nyelvi formája. A bíróságnak a kifejezés teljes szövegkörnyezetét és megtételének körülményeit is vizsgálnia kell (PK12).

[4] A lehetséges állítások, vélemények és a konkrét körülmények oly sokfélék, hogy a tájékozódást megkönnyítő kategóriákba foglalásuk aligha lehetséges. A gyakorló jogászok dolgát legfeljebb annyiban könnyíthetjük meg, hogy ismertetünk néhány jellemző ítéletet, amelyek alapján megkísérelhetik feltárni a hasonlóságokat és különbözőségeket a saját ügyükhöz képest, és így következtetéseket levonni a várható ítélet tartalmára.

Tényállítás vagy vélemény

[5] A 32.Pf.20.230/2018. sz. ügyben a Fővárosi Ítéltábla azt fejtette ki, hogy a cikksorozat, amely a magyar igazságszolgáltatás gyenge pontjait kívánta megvilágítani, és példaképpen egy gazdasági társaság német tagok általi alapításának gyanús körülményeit mutatta be, nem tényállításnak, hanem véleménynek minősül, amely már csak a közügyjellegre és a sajtószabadság elvére tekintettel sem minősülhet jóhírnévsértőnek.

[6] Miután az egyetem kancellárja az egyetem zártláncú hálózatán közvetített interjújában dehonesztáló megjegyzéseket tett diáklányokra, őt az alperes szexista tahónak nevezte. A Fővárosi Ítéltábla szerint itt nem tényállításról, hanem véleményről van szó, amelynek igazságtartalma közömbös (Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.806/2020).

[7] A felperes és az alperesi alapítvány között jogvita alakult ki egy, az alapítvány kiadásában megjelent könyvben szereplő vers szerzői joga tekintetében. A vitában az alperes alantas szándékokkal vádolta meg felperest, de a bíróság ezt nem sértő véleménynyilvánításnak tekintette és a keresetet elutasította (Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.806/2020).

[8] A Fővárosi Ítéltábla azt a kijelentést, hogy a felperes a községben személyesen irányíthatta a választási csalást, a szóhasználatból következően véleménynek tekintette, amelynek – közügyről és közszereplőről lévén szó – nem volt jóhírnévsértő jellege (Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.331/2021).

[8] A bíróság az alperes által közzétett a felperes polgármester és az alpolgármester közötti intim kapcsolatra félreérthetetlenül utaló grafikát, amely hátrányosan befolyásolhatta a közügyek intézését, nem tényállításnak, hanem közügyben nyilvánított véleménynek tekintette és a jóhírnévsérelem miatti keresetet elutasította (Győri Ítéltábla Pfv.IV.20.090/2021).

[9] A felperes országgyűlési képviselő az alperes polgármestert tette felelőssé azért, hogy késedelme miatt a városnak jelentős összegű állami támogatást kellett visszafizetnie. Válaszában az alperes élősködő pojácának nevezte a felperest, aki a COVID kapcsán többszáz millió forint kárt okozott a városnak. A bíróság úgy ítélte meg, hogy mivel a sérelmezett kijelentések közügyre és közszereplőre vonatkoztak, a szövegösszefüggésből is kitűnően megengedett véleménynyilvánításnak tekintendők (Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.378/2020).

[10] Az az alperesi állítás, amely szerint felperes „hamis tanúkat állított”, a szövegösszefüggés alapján (PK.12.) nem tényállításnak, hanem véleménynek minősítendő, különös tekintettel arra, hogy a kijelentés szűk körben és nyilvánvalóan nem a nyilvánosságnak szántan hangzott el (Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.301/2020).

[11] A bíróság véleménynyilvánításnak tekintette az alperes önkormányzati testületi ülésen tett kijelentését, amely szerint a választást követően előkerült iratok a Kubatov-listák működését és a választási csalást igazolják, mert ez nem tényállításnak, hanem a tényekből levont, közügyet érintő következtetésnek minősül, tehát nem jóhírnévsértő (Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.124/2021).

[12] A munkavállalók érdekképviselőjét ellátó két rivális szakszervezet közötti vitában, amelyben az egyik szakszervezet a másiktól azt állította, hogy az nem képviseli a munkavállalók érdekeit, a kijelentés közügyet érintő véleménynyilvánításnak minősült (Debreceni Ítéltábla Gf.I.30.057/2021).

[13] A választási kampányban az egyik jelöltre tett dehonesztáló megjegyzések – tekintettel az ügy közügy jellegére és az érintett személy közszereplői minőségére – nem tényállításként, hanem véleményként értékelendők (Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.350/2020).

[14] Az a kijelentés, hogy bizonyos támogatások visszavonása a felperes bosszúja volt, nem tényállítás, hanem a tényekből levont véleménynek minősülő következtetés (Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.20.133/2022).

[15] A felsorolt ítéletek azt mutatják, hogy a bíróság elsősorban a közügyet vagy közszereplőt érintő ügyekben hajlamos a közönség számára tényállításnak tűnő kijelentések esetén is azokat véleménynyilvánításnak tekinteni, mert a véleményszabadság, különösen ha közügyet vagy közszereplőt érint, kiemelt alkotmányos védelemben részesülő alapjog, amelynek érvényesülését nem lenne helyes sérelemdíjjal szankcionálni.

Közügy, közszereplő

[16] A *közügyek* szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja, azonban e nem járhat a magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével. Nem minősül közügynek a közéleti szereplő magán vagy családi életével kapcsolatos tevékenység, illetve adat.

[17] E joggyakorlat szempontjából eminens jelentősége van a közügy és a közszereplő fogalmak tartalmának. A közügynek nincs normatív definíciója, de a bíróság igyekszik e fogalmat minél szélesebben értelmezni. Lényegében ide tartozik minden, a nagyobb vagy akár kisebb közönség érdeklődésére számot tartó ügy, ideértve a közéleti vita tárgyát képező bármely ügyet (3145/2018. (V. 7.) AB határozat).

[18] Közügynek minősítette a Pécsi Ítéltábla határozata azt, hogy az alperesi lap a felperes polgármestert nem demokratának minősítette (Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.020/2021), mint ahogy az „Igazi magyar kamuegyetem” c. internetes közlést sem tekintette a bíróság jóhírnévsértőnek az egyetemi ügyek közügy jellegére tekintettel (Kúria Pfv.IV.21.288/2019). Hasonló az elutasító ítélet indokolása abban az ügyben is, amelyben a felperes a közbeszerzési eljárás gyanúsának minősítését sérelmezte (Pécsi Ítéltábla Pf.III.20.003/2021).

[19] Közügynek minősítette a Fővárosi Ítéltábla a pornóiparral kapcsolatos véleménynyilvánításokat is (Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.20.243/2022).

[20] A közszereplő fogalmát is tágan értelmezi a bírói gyakorlat. Eszerint nemcsak a politikusok és „celebek” tekinthetők közszereplőnek, de ilyen pl. a társasházi közös képviselő is (Fővárosi Ítéltábla 32.Pf.20.016/2018), és általában mindenki, aki közfigyelemre tart igényt. A Ptk. egyébként megelégszik annak rögzítésével, hogy nem minősül közügynek a közéleti szereplő magán vagy családi életével kapcsolatos tevékenység, illetve adat. (Ptk. 2:44. § (3) bek.)

E szabály helyessége vitatható. Nem biztos, hogy nem közügy például a vezető politikus egészségi állapota vagy összeférhetetlennek nem minősülő üzleti tevékenysége, vagyoni helyzete.

[21] A Debreceni Ítéltábla azt állapította meg, hogy az alperesi közlés, amely szerint „ma-nek továbbra is olyan elvbarátai vannak, akik migránsokat telepítenének az a.....-i üres lakásokba”, nem jogsértő, mert „a közszereplő politikus politikai, egy-egy kardinális közügyben elfoglalt valós vagy feltételezett véleményére vonatkozó közvetlen vagy közvetett közlés az érintett politikus jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát nem sérti, az a Ptk. 2:44. § alapján a közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok fokozott védelme érdekében a közéleti szereplő politikus tűrés határai közé esik.

[22] Valójában a közügyek kiemelten kezelésének elvét erősíti a hatósági vagy bírósági eljárásban tett nyilatkozat (feljelentés, tanúvallomás, perindítás) jogi értékelése is. A szemlélet lényege az, hogy az ilyen kijelentések még valótlanáguk esetén sem tekinthetők jóhírnévsértőnek, kivéve, ha az inkriminált szóhasználat nem magával az üggyel függ össze vagy egyébként indokolatlan mértékben lealacsonyító, bántó, megalázó (Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.20.875/2017, Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.288/2018, Fővárosi Ítéltábla Pfv.IV.20.910/2016, Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.663/2018).

[23] Hasonlóan nem jóhírnévsértő a hatóság, bíróság utóbb jogsértőnek minősülő aktusa, határozata, ítélete sem (Fővárosi Ítéltábla 32.Pf.20.232/2018).

[24] A Debreceni Ítéltábla ítéletében kifejtette, hogy a tárgyyszerűen és nem sértően megfogalmazott feljelentés nem sért személyiségi jogot (még valótlanága esetén sem – BP) (Debreceni Ítéltábla 17.Pf.20.875/2017).

[25] Nem valósít meg jóhírnév-sértést a valós tényeken alapuló hibás következtetés.

„Csúsztatás”

[26] A valós tények hamis színben való feltüntetése akkor állapítható meg, ha a közlő személy arra törekszik, hogy közleménye formailag véleménynyilvánítást kíván megjelentetni, azonban a sejtetéseknek, a vélt összefüggésre utalásnak az az eredménye, hogy a közlemény egészéből tényállításokra lehet következtetni.

[27] A hamis tényállítással azonos jogi megítélés alá esik a valós tények hamis színben való feltüntetése (a köznapi szóhasználatban: csúsztatás). A Fővárosi Ítéltábla definíciója szerint a valós tény hamis színben való feltüntetése akkor állapítható meg, ha pl. az alperes valamilyen tény elhallgatásával, valós tények önkényes csoportosításával közvetít a valóságnak nem megfelelő képet. Gyakrabban előforduló formája ennek pl. az, ha a felperesről azt közlik, hogy ellene büntetőeljárás indult, de nem teszik hozzá, hogy az eljárás a bűnösszeg megállapítása nélkül fejeződött be (Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.964/2017).

[28] Egy másik ítéletben adott definíció szerint a valós tények hamis színben való feltüntetése akkor állapítható meg, ha a közlemény formailag véleménynyilvánítást kíván megjelentetni, azonban a sejtetéseknek, a vélt összefüggésre utalásnak az az eredménye, hogy a közlemény egészéből tényállításra lehet következtetni (Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.876/2021).

[29] A Győri Ítéltábla elutasította a felperes jóhírnév sérelmére alapított keresetét, mert álláspontja szerint azzal, hogy az alperes a gyermek elvitele alkalmával hangosan segítségért kiáltott, hamisan azt a látszatot keltve, mintha a felperes törvénytörő módon szeretne a gyermekkel távozni, a kialakult konfliktushelyzetre, a felek közötti vitára figyelemmel nem értékelhető a jóhírnév sérelmeként. A sértő jelleg akkor állapítható meg, ha a kereset tárgyává tett magatartás objektív sértő tartalommal bír vagy

igazolható, hogy hátránnyal járt a sérelmet szenvedett személy számára. (Győri Ítéltábla Pf.IV.20.157/2020)

Sértő jelleg

[30] A hamis állításnak, illetve a valóság eltorzításának *sértőnek* kell lennie ahhoz, hogy sérelemdíjat alapozzon meg. Az állítás sértő jellegének megállapítása a bíróság dolga (Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.291/2018). A felperes sértettségérzete nem alapozza meg a személyiségi jogi jogsértés megállapítását – szögezte le a Fővárosi Ítéltábla (Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.260/2022) utalva a PK.14. sz. kollégiumi állásfoglalásra. Ugyanezt az elvet szögezi le a Fővárosi Ítéltábla 1.Pf.20.064/2021. sz. ítélete.

[31] Nem tulajdonított a Fővárosi Ítéltábla pl. sértő jelleget annak, hogy az alperes a felperes off-shore tevékenységére utalt (Fővárosi Ítéltábla 32.Pf.20.173/2018), mint ahogy annak sem, hogy a felperes szerepel a WADA ellenőrzési listáján (Fővárosi Ítéltábla 32.Pf.21.368/2017), vagy hogy a felperesnek vagyona van (Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.424/2017).

Csekély sérelem

[32] Általános jelleggel szögezi le a Fővárosi Ítéltábla, hogy a mindennapi élettel, életkockázatokkal együtt járó, kisebb kellemetlenségek, bagatell károk, az egyén önmegvalósítása elé gördülő kisebb akadályok az egyén személyiségének lényeges tartalmába való beavatkozásként nem értékelhetők (Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.855/2020).

[33] Az elutasítások külön csoportját képezik azok az esetek, amikor a bíróság nem találja bizonyítottnak a tényleges hátrányt vagy megállapítja ugyan a sértő jelleget, de azt nem létezőnek vagy olyan csekélynek értékeli, ami nem indokolja sérelemdíj megítélését. Az első esetre példa a Fővárosi Ítéltábla ítélete, amelyben azt szögezte le, hogy hírnévrontást csak az olyan valótlan közlés eredményez, amely az érintett társadalmi megítélését, közmegebecsülését hátrányosan befolyásolja. A felperes a személyiségi jogsértés eredményeként bekövetkezett olyan konkrét, tényleges nemvagyoni hátrányt, immateriális sérelmet nem jelölt meg, amely nemvagyoni kompenzációt igényelne (Fővárosi Ítéltábla 17.Pf.20.214/2022).

Valótlan tényállítás

[34] A jóhírnévsérelem megállapításának feltétele, hogy a tényállítás *valótlan* legyen. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a közlő *jóhiszeműsége* esetén még a valótlan tényállítások sem feltétlenül jóhírnévsértőek (7/2014. (III.7.), 13/2014. (IV. 18.), 3145/2018. (V. 7.) AB határozat)

[35] Annak – akár valótlan – állítása, hogy valamely szervezet jogszabályba nem ütköző tevékenységként jogszolgáltatást nyújt egy, a magyar társadalmat megosztó társadalmi csoport – az illegális bevándorlók – részére, a bíróság megítélése szerint sértő tartalommal, jelentéssel nem bír. A jogszolgáltatás nyújtásához mint szervezeti cselekvéshez a közbeszédben nem tapad negatív tartalom. Az illegális bevándorlóknak való jogszolgáltatás nyújtása mint speciális tevékenység a társadalom bizonyos tagjaiból válthat ki ellenérzést, ugyanakkor jelentős értékteremtő és támogatott cselekvésként is megjelenik a társadalom előtt (Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.242/2022).

[36] A Fővárosi Ítéltábla ítéletében arra az álláspontra helyezkedett, hogy az alperes azzal, hogy a felperes ellen indult végrehajtási eljárásról szóló értesítést a mások számára is hozzáférhető társasházi postaládába helyezte el, és emiatt az ügyről két személy tudomást szerzett, a felperesre nézve olyan csekély mértékű hátrányt jelent, hogy amellet a sérelemdíj intézményének sem kompenzáló, sem preventív céllal történő alkalmazása nem szükséges (Fővárosi Ítéltábla 5.Pf.21.425/2016).

[37] A felperes és az edzőtermet üzemeltető alperes között kialakult konfliktus miatt az alperes a felperest az edzőteremből kitiltotta, amit a felperes személyiségi jogsérelemként élt meg. A Fővárosi Ítéltábla azonban elutasította a sérelemdíjigényt arra hivatkozással, hogy a mindennapi étellel, életkockázatokkal együtt járó kisebb kellemetlenségek, bagatell károk, az egyén önmegvalósítása elé gördülő kisebb akadályok az egyén személyiségének lényeges tartalmába való beavatkozásként nem értékelhetők, így személyiségi jogvédelmet nem igényelnek (Fővárosi Ítéltábla 7.Pf.20.855/2020).

Összefoglalás

[38] Aki pert indít, - többnyire – meg is akarja azt nyerni. Ezért ha valaki jóhírnév sérelem miatt kíván sérelemdíj követelést támasztani, jól teszi, ha a pernyerés esélyének megbecsülése végett elvégez egy tesztet, amelynek fázisai a következők: ha beigazolódik, hogy tényállításról van szó, vizsgálni kell, hogy az nem igaz -e. Az igaz tényállítás esetén jóhírnévsértés miatt sérelemdíj nem jár. Ha a tényállítás hamis, választ kell adni arra a kérdésre, hogy sértő -e. Ebben a körben vizsgálni kell, hogy a hamis tényállítás közügyet, illetve közszereplőt érint-e, azaz fokozott tűrési kötelezettséggel jár-e. Végül vizsgálni kell, hogy a sérelmes közlés egyáltalán okozott-e joghátrányt, illetve hogy a joghátrány nem minősül-e olyan csekélynek, ami indokolatlanná teszi a sérelemdíj-szankció alkalmazását.

SZEMELVÉNYEK AZ ÍTÉLKEZÉSI GYAKORLATBÓL

MÁSHOL NEM PUBLIKÁLT HATÁROZATOK

2023/II/1

Tárgyszavak

CMR, árusérülés, fuvarozó felelőssége, felelősségbiztosítás, fuvarozó mentesülése

A migránsok kamionokba történő erőszakos bejutásának veszélye miatt körültekintő fuvarszervezéssel intézkedni kellett a tehergépjárművek feltörésének és oda a migránsoknak az áru megkárosításával járó bejutásának elkerülésére.

A bűncselekmény elkövetéséből önmagában nem következik a fuvarozó mentesülése az áru megsérülése miatt őt terhelő kártérítési felelősség alól.

A szállítmány károsodását előidéző körülmény elkerülhetetlenségéről az ügyre egyéniesített vizsgálattal, nem egyedül a fuvarfeladatot teljesítő gépkocsivezető magatartását, hanem a fuvarozó cég intézkedési lehetőségeit is figyelembe véve kell állást foglalni.

CMR 17. cikk 1. és 2. pont; Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.422/2010/6. sz. határozata

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

A felperes 2016. január 9-i kockázatviselési kezdő időponttal rendelkezett nemzetközi közúti áru fuvarozói felelősségbiztosítással az alperes jogelődjénél, a C. Zrt.-nél (a továbbiakban: a per korábbi I. rendű alperese). A biztosítási szerződés részévé váltak a per korábbi I. rendű alperese által kidolgozott biztosítási feltételek a nemzetközi közúti áru fuvarozói felelősségbiztosítási (CMR) feltételek szerint.

A Biztosítási Feltételek 1.1. pontja szerint a biztosító a 7. pontban foglalt kivételekkel azon árukárok megtérítését vállalta, amelyeket a közúton fuvarozott áruk elvesztése vagy megsérülése miatt a felperes a CMR Egyezmény, valamint az egyezményt kiegészítő, Genfben 1978. július 5-én kelt Jegyzőkönyv

kihirdetéséről szóló 2005. évi LIV. törvényben meghatározott fuvarozói felelősség körében a fuvaroztató feleknek megfizetni tartozik. A Biztosítási Feltételek 7.1. pontja értelmében biztosítási eseménynek minősül a biztosítási fedezetbe vont árunak az átvételtől a kiszolgáltatásig terjedő idő alatti teljes vagy részleges elvesztése vagy megsérülése, amennyiben az abból eredő kárért a biztosított kártérítési kötelezettséggel tartozik a CMR Egyezmény alapján, és mindez nem minősül kizárt kockázatnak, illetve biztosítással nem fedezett kárnak.

A felperes a T. Kft. megbízásából – 2017. július 14-i berakodással – friss üdítőital árut szállított a Németországból az angliai Bristolba, egy hűtő felépítményű tehergépkocsival. A címzett a N.L. Ltd. volt. A fuvarmegbízás utasítása tiltotta a francia, illetve a belga tengerpart 100 km-es körzetében a megállást, és előírta a pótkocsi spanyolzárral történő lezárását a rakodás után.

A fuvarmegbízás teljesítése során a gépjárművet vezető Sz. J. T. aktuális pihenőidejét tartotta Belgiumban, a Tournai városhoz közeli, A16, illetőleg E42 jelű autópálya-szakaszon, egy erre a célra kamionok számára kialakított parkolóban. A járművezető a kamionban töltötte az éjszakát, amikor 2017. július 15-ről július 16-ra virradó reggel az autó felépítményének mozgását, majd a hűtő bekapcsolása után a pótkocsiból dübörgést észlelt. A helyszínre érkező rendőrök a gépjárművezetővel levetették az egyébként sértetlen spanyolzárat, és a raktérben így találtak tizenhat ismeretlen állampolgárságú személyt. A rendőri intézkedést követően a rendőrség lebélyegezte a fuvarlevelet, majd a gépjárművezető a jármű rakterének kitakarításával folytatta útját.

A címzett a szállítmányt a rakomány állapotára tekintettel nem vette át, azt bevizsgálásra küldte. Az O. I. Ltd. nemzetközi minőségbiztosítási szervezet 2017. július 22-i minőségellenőrzési jelentése tartalmazta többek között, hogy a rakomány vizsgálatánál már az ajtó kinyitásakor nyilvánvaló volt, hogy bevándorlók voltak a raktérben, a raklapok tetején szennyeződés és sár volt, az 1. számú raklapról 29 doboz hiányzott. Az első két raklap után, az összes többi raklapon szemét, szennyeződés és haj, a jármű padlóján mobiltelefon feltöltők és SIM-kártyák, magok és papírdarabok voltak. Mindebből a minőségbiztosítási szervezet arra jutott, és ezzel a megállapítással dokumentálta a CMR-t, hogy a rakomány illegális bevándorlók által szennyezett, elutasított. A teljes rakomány használhatatlan.

Ezt követően a teljes rakomány karantén alá, majd 2017. július 24-én megsemmisítésre került. A megbízó T. Kft. a szállítmány ellenértékét, 19.063 eurót kárigényként érvényesítette a felperessel szemben.

A felperes 2017. július 18-án igénybejelentést tett a per korábbi I. rendű alperesénél a vele kötött biztosítási szerződés alapján. A kárügyintézésbe a T. Kft. is bekapcsolódott. A biztosító 2018. január 4-i levelében a káresemény kivizsgálásáról értesítette a felperest: a tényállást nem vitatta, elismerte, hogy bizonyítottan migránsok által okozott kárról van szó, azonban fuvarozói felelősség hiányában megtagadta a teljesítést.

A felperes a T. Kft. kárigényét – beszámítással – rendezte. Az alperes állományátruházás eredményeként a per korábbi I. rendű alperesének jogutódja a fenti biztosítási szerződés tekintetében.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

A felperes keresetében elsődlegesen a Ptk.6:439. § (1) és (2) bekezdése, 6:155. § (1) bekezdése alapján a felelősségbiztosítási szerződés teljesítéseként, másodlagosan szerződésszegéssel okozott kár megtérítése jogcímén a Ptk. 6:142. §-a, 6:62. §-a alapján kérte az alperes marasztalását.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Az elsődleges kereseti kérelem körében a felperesi tényállításokat nem vitatta, úgy nyilatkozott, hogy azt a felperessel egyezően adja elő, utóbb azonban a felperesi tényállításokat megkérdőjelezte.

Az első- és a másodfokú határozat

Az elsőfokú bíróság ítéletével az elsődleges kereset szerint marasztalta az alperest. Ítéletének indokolása szerint a Ptk. 6:439. § (1) bekezdése, 6:470. § (1) bekezdése, a perbeli felelősségbiztosítási szerződés részévé vált Biztosítási Feltételek 7.1. pontja és a CMR Egyezmény 17. cikk 2. pontja együttes alkalmazásával megállapította, a perbeli kárt nem olyan körülmény okozta, amelyet a felperes fuvarozóként nem kerülhetett volna el, ezért a vizsgált káreset biztosítási eseménynek minősült, amelyért az alperes helytállni tartozik.

Értékelte, hogy az alperes védekezése szerint az ismeretlen személyek – feltehetően illegális bevándorlók – raktérbe történő behatolása a felperes részéről objektíve elháríthatatlan volt, amellyel szemben a felperes utóbb azzal érvelt, hogy az illegális bevándorlók raktérbe történt behatolása egy kijelölt, kivilágított, de nem zárt, nem őrzött parkolóban történt, ezért elkerülhető lett volna azzal, ha a felperes őrzött parkolót választ a gépkocsiveető pihenőideje eltöltéséhez. Az alperesi jogelőd írásbeli ellenkérelmében a felperesi tényállításokat nem vitatta, jogutódja azonban olyan perfelvételi nyilatkozatot tett, hogy a felperes tényállításai ellentmondásosak, mivel a káresemény helyeként az F/10. alatt csatolt kárbejelentőn „valahol az út során”, a 11. sorszámú beadványban viszont egy „kijelölt, kivilágított, de nem zárt, őrzött parkolóban” megjelölés szerepel.

Sz. J. gépkocsiveető tanúvallomásából, az ügyben kiállított két fuvarlevélből, a rakomány minőségellenőrzéséről felvett jegyzőkönyv hiteles fordításából és az alperesi jogelőd, valamint a megbízó levelezéséből nemcsak az volt megállapítható a bíróság szerint, hogy a fuvarmegbízást teljesítő gépjárművezető aktuális pihenőideje alatt a megjelölt kamionos parkolóban észlelte a káreseményt, hanem az is, hogy a káresemény nem valahol az út során, hanem szinte kétséget kizáróan az adott parkolóhelyen történt. Hangsúlyozta, hogy a gépjárművezető vallomása által igazoltan a káreset akkor lett volna elkerülhető, ha teljesen zárt, bekamerázott, őrséggel ellátott, biztonságos parkolóhelyen parkol. Mindebből következett a felperes felelőssége, egyben az alperes teljesítési kötelezettsége a Biztosítási Feltételeinek 1.1. és 7.1. pontja alapján a káresemény tekintetében, ami nem volt objektíve elháríthatatlannak tekinthető, elkerülhető lett volna a felperes által előadott módon.

Az alperes fellebbezése alapján a másodfokú bíróság részítélettel az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, az alperes biztosítási szolgáltatás teljesítésére irányuló keresetet elutasította; ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

A jogerős részítélet indokolása elsőik között kiemelte, a felperesi tényállítások ellentmondásosak, az alátámasztásukra felhozott bizonyítékok pedig elégtelenek voltak az alperes biztosítási szolgáltatási kötelezettsége igazolására a Biztosítási Feltételek 1.1. és 7.1. pontja alapján.

A tényállás felülbírálata körében a másodfokú bíróság rögzítette, nem volt az ügyben kétséget kizáróan megállapítható, hogy a migránsok jelenlétét a gépjárművezető mikor észlelte. Kiemelte, a kereset vonatkozó állítását, miszerint Sz. J. gépkocsiveető az aktuális pihenőjét tartotta Belgiumban, amikor 2017. július 15-ről 16-ra virradó éjszaka dörömbölést hallott a pótkocsiból, az F/10. alatt csatolt 2017. július 18-i kárbejelentő levél alátámasztotta, azonban Sz. J. T. tanúvallomása már vasárnap reggel 8-9 órára vonatkozott.

A káresemény bekövetkezésének helyét tekintve ismertette a határozat: a felperes kereseti tényállítása és azzal egyezően az F/10. alatti kárbejelentő úgy szövegezte, a migránsok valahol az út során a gépkocsivezető tudta nélkül szálltak fel a kocsira, és ezzel a tartalommal bírt a felperes perfelvételi nyilatkozata II.3. pontja is. Egyezett az előzőekkel az alperes 7. sorszámú érdemi ellenkérelmében tett tényállítása is. A felperes mindehhez képest a 11. sorszámú beadványában tényállítását megváltoztatta, amikor úgy nyilatkozott, hogy „a kár bekövetkezésének körülménye között alperes által is elismerten szerepel, hogy a migránsok behatolása egy kijelölt, kivilágított, de nem zárt, őrzött parkolóban történt”. A 12. sorszámú jegyzőkönyv szerint a felperesi képviselő a korábbi nyilatkozatát a következők szerint korigálta: „Az, hogy hol hatoltak be a migránsok, azt nem tudjuk. Valóban pontatlan a megfogalmazás a legutolsó beadványában.” Mindettől függetlenül sem lehetett a másodfokú bíróság szerint megállapítani a tanúvallomás alapján, hogy a migránsok bejutása a felperes megjelölése szerint a hatósági intézkedés helyszínéül szolgáló parkolóban történt. A tényállítások és bizonyítékok arra mutattak, hogy a migránsok raktérbe történő bejutása és károkozása valahol az út során történt.

A Biztosítási Feltételek 7.1. pontja, a CMR Egyezmény 17. cikk 2. pontja alkalmazásával hangsúlyozta a törvényszék, az elsőfokú bíróság helyes álláspontjának megfelelően a perben az alperes bizonyítási terhe volt, hogy a perbeli káreseményt olyan körülmény okozta, amelyet a fuvarozó nem kerülhetett el. Okszerűtlennek találta viszont azt az ítéleti következtetést, hogy az illegális bevándorlók behatolása és károkozása kétséget kizáróan elkerülhető lett volna azzal, ha a felperes őrzött parkolót választ a gépkocsivezető pihenőidejének eltöltéséhez. Ezzel kapcsolatban is hiányolta a felperes tényállítását arra, hogy a ténylegesen igénybe vett parkolónál a kerítéssel zárt parkolók milyen okból biztonságosabbak, illetve hogy a perbeli fuvarútvonalon hol található. Erre figyelemmel nem találta megállapíthatónak, hogy a felperes a káreseményt egyáltalán, vagy kerítéssel őrzött parkoló választásával elháríthatta volna. Megjegyezte egyben, hogy a védettebbnek ítélt parkolók létét, választási lehetőségét a felperesnek az áru berakodásának helyétől a migránsok észlelésének helyéig, az így érintett útszakasz teljes egészére igazolnia kellett volna, tekintettel arra, hogy a migránsok raktérbe történő bejutásának helye, időpontja ebben a bizonyítási körben bírt relevanciával. Az elkerülhetetlen körülménynek az áru kiszolgáltatásáig terjedő teljes időintervallumban kellett fennállni a szerződés fent idézett 7.1. pontja szerint.

Mindebből a törvényszék arra következtetett, hogy az elsőfokú bíróság okszerűtlenül jutott a káreset elkerülhetőségére, ha a fuvarozó teljesen zárt, bekamerázott, őrséggel ellátott parkolóhelyen parkol. Ez egyben azt is jelentette, hogy a perbeli káresemény nem volt a szerződésben rögzített biztosítási eseménynek tekinthető, amelyért az alperes biztosítási szolgáltatással tartozna. Az elsődleges kereset megalapozatlansága miatt az elsőfokú bíróság köteles áttérni a másodlagos kereset érdemi vizsgálatára.

Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős részítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalát, tartalma szerint az elsőfokú ítélet helybenhagyását, másodlagosan az ügyben első- vagy másodfokon eljáró bíróság utasítását kérte új eljárásra és új határozat hozatalára. Arra hivatkozott, hogy a jogerős részítélet a Pp. 266. § (1)-(2), (4) bekezdéseibe, 279. § (1) bekezdésébe, 346. § (4)-(5) bekezdésébe és a CMR Egyezmény 17. cikk 2. pontjába ütközően jogszabálysértő.

Előadta, hogy a jogerős részítélet következtetésével szemben, ami lényegében azon alapult, hogy nem nyert bizonyítást a perben a migránsok pótkocsiba hatolásának helye a megjelölt parkolóban, és emiatt valahol az út során valósult az meg, ezért pedig zárt parkoló választásával sem lett volna elkerülhető a károkozás, állította, hogy a bizonyítási eljárás eredményeként okszerűen egyedül a következő megállapítások tehetők: a fuvarozást a felperes zárt felépítményű hűtő pótkocsival végezte, a pótkocsiba bejutott személyek az észlelést követően a hűtő-aggregátor bekapcsolására dörömböltek, a gépkocsivezető

minden rövidebb és hosszabb pihenő során körbejárta a gépkocsit, hosszabb, 24 órás pihenőt egy ízben tartott este 7 órától reggelig, ekkor észlelte az ismeretleneket a pótkocsiban, a behatolás észlelését követően a spanyolzár sértetlen volt. Mivel a zárt felépítmény felnyitása és oda a behatolás nehezebb, hosszabb ideig tart, a hűtőpótkocsi hermetikusan zárt, az ott lévők hosszabb időn keresztül tartózkodva meg is fulladhatnak, megállapítható, hogy a pótkocsiba bejutott személyek csak rövidebb ideig tartózkodtak a pótkocsiban, ugyanis ha a 24 órás pihenő megkezdését megelőzően megtörtént volna bejutásuk a pótkocsiba, azt a gépkocsivezető korábban észlelte volna. Az ismeretlenek a pihenő megkezdése és az észlelés közti időben jutottak a pótkocsiba, ellenkező esetben azt a gépkocsivezető korábban észleli, a jármű körbejárásakor, illetve elfogyott volna a bent tartózkodók levegője és dörömbölni kezdtek volna. Az észleléskor hosszabb ideje, 8-12 órája álló helyzetben volt a gépjármű, az ismeretleneknek ezért volt idejük azt felnyitni, oda behatolni. Majd az így megvalósult behatolást követően eltelt annyi idő, hogy levegőjük fogytán legyen. A spanyolzár sértetlensége arra utal, hogy a behatolók olyan módszerrel nyitották ki a pótkocsit és zárták azt vissza, melyhez külső segítség kellett, ez szintén hosszabb időt igényelt. A behatolás korábban, a rövidebb, 20-30 perces pihenők alatt nem valósulhatott meg, csak a 24 órás, az észleléssel záródó pihenés alatt. A migránsok behatolása az egyedülként tartott hosszabb pihenő alatt valósulhatott meg egyedül.

A megjelölt tárgyalási jegyzőkönyvek alapján hivatkozott a felperesi törvényes képviselő előadására és Sz. J. T. tanúvallomására. Mindezekkel kapcsolatban állította, hogy a másodfokon eljáró bíróság a bizonyított körülmények figyelmen kívül hagyásával, a bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó szabály megsértésével, a bizonyítékokkal ellentétben tette megállapításait, egyben megsértette indokolási kötelezettségét is, mert nem adta indokát a hivatkozott bizonyítékok figyelmen kívül hagyásának. Mivel az ismeretlen személyek behatolása megállapíthatóan a hosszabb pihenővel érintett parkolóban történt, az nem volt elháríthatatlannak tekinthető, hiszen rendszerint elkerülhető. Ezt támasztja alá a felülvizsgálati kérelméhez mellékelte fővárosi ítélet táblai határozat is.

Rámutatott végül, hogy volt tényállítása arra, hogy a migránsok behatolása és károkozása nagy valószínűséggel elkerülhető lett volna azzal, ha a felperes őrzött parkolót választ a gépkocsivezető pihenőidejének eltöltéséhez a 2021. augusztus 30-i beadványban és az azt ismertető tárgyaláson elhangzottak szerint. A másodfokon eljáró bíróság a felperes tényállítását indokolás nélkül hagyta figyelmen kívül.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme elsődlegesen tartalmi hiányossága miatt a felülvizsgálati kérelem elutasítására (helyesen: visszautasítására), érdemben a jogerős részítélet hatályban fenntartására irányult. Egyetértett a jogerős részítélet indokaival.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

A Kúria a jogerős részítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból az alábbiak szerint jogszabálysértőnek találta.

Jelen ügyben a jogerős részítélet jogi álláspontja az elsődleges kereset megalapozatlanságát illetően lényegében a következőkön alapult: 1. a migránsok raktérbe történő bejutása és károkozása valahol az út során – és nem a gépkocsivezető pihenőidejének eltöltésére igénybe vett, alacsony biztonságú parkolóban – történt; 2. az alperes bizonyítási érdeke és terhe volt, hogy a perbeli káreseményt olyan körülmény okozta, amelyet a fuvarozó nem kerülhetett el; – ehhez képest viszont – 3. a felperes erre vonatkozó tényállításainak hiányossága vezetett oda, hogy nem volt okszerűen megállapítható, az illegális bevándorlók behatolása és károkozása a teljes szállítási útvonalat vizsgálva elkerülhető lett volna azzal, ha a felperes őrzött parkolót választ a gépkocsivezető pihenőidejének eltöltéséhez.

Felülvizsgálati kérelmében a felperes a jogerős részítelet logikáját követve – és a felülvizsgálati eljárás ismertetett egyik alaptétele szerint – támadta a jogerős határozat számára kedvezőtlen és jogszabálysértőnek tartott megállapításait: elsőként azt, hogy az ismeretlen személyek gépjárműbe jutásának lehetősége a teljes útvonal hosszán fennállt /a Kúria indokolásában utalt az ítélet [32] bekezdésben kiemelt 1. részíteleti pontra/, és abban a további körben, hogy a felek tényállításaiból és a bizonyítási eljárás eredményéből okszerűen a káreseményt előidéző körülmény elháríthatatlan jellege következett.

A felülvizsgálati kérelem tehát a másodfokú bíróság jogi következtetését arra, hogy az alperes bizonyítási érdekére és terhére tartozott a káreseményhez vezető körülmény elkerülhetlenségének bizonyítása nem érintette, nem kifogásolta, miáltal a jogerős részíteletet ebben az egyébként – a későbbiekben részletezettek szerint – helyes részében a felülvizsgálati eljárásban is irányadónak kellett tekinteni.

Az előzőekből következően a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia a felülvizsgálati kérelem alapján, hogy valóban hiányosnak minősült-e a felperes tényállítása, és amennyiben igen, abból okszerűen, minden más következtetést kizáró jelleggel következett-e az alperes bizonyítási érdekébe tartozóan a káreseményhez vezető körülmény elkerülhetlensége.

Rögzíti, hogy a felek közti felelősségbiztosítási szerződés – a részévé vált Biztosítási Feltételek 1.1., 7.1. pontján keresztül – a CMR Egyezmény szabályozására utalással definiálja a biztosítási eseményeket a biztosított fuvarozó így fennálló felelőssége szerint. A CMR Egyezménynek az ügyben így irányadó 17. cikke pedig kétféle szabályozási struktúrát tartalmaz: az 1. pont a fuvarozó felelősségét, a 2. pont a felelősség alóli mentesülését rendezi. A 17. cikk 1. pontja főszabályként kimondja a fuvarozó felelősségét az árunak az átvételétől a kiszolgáltatásáig terjedő idő alatt bekövetkezett teljes vagy részleges elveszéséért, megsérüléséért, és a késedelmes kiszolgáltatásért. A 17. cikk 2. pont a fuvarozó mentesüléséhez vezető körülményeket határozza meg, idetartozóan – többek között – azt az esetet, ha az áru elveszését, megsérülését vagy a késedelmet olyan körülmény okozta, amelyet a fuvarozó nem kerülhetett el, és amelynek következményeit nem állt módjában elhárítani.

A felperes elsődleges keresetével érvényesített jogára az a jogállás tartozott, hogy megalapozta fuvarozóként a felelősségét a CMR Egyezmény 17. cikk 1. pontja szerint a szállítmány egészének az áru átvételétől a kiszolgáltatásáig terjedő idő alatt megvalósult károsodása, amelyért így az alperes a felelősségbiztosítási szerződés szabályai szerint helytállni köteles. Elbírált keresetével ugyanis a felperes azt az alanyi jogot érvényesítette [Pp. 7. § (1) bekezdés 11. pont, 170. § (2) bekezdés b) pont], amelyet számára a CMR Egyezmény 17. cikk 1. pontján és a felek közti biztosítási szerződés ismertetett szabályozásán keresztül a Ptk. 6:470. § (1) bekezdése a felelősségbiztosítási szerződés szabályai szerint arra az esetre biztosít, ha a biztosított felperes jogszabály szerint köteles a kár megtérítésére.

Ezzel kapcsolatban leszögezi egyben a Kúria, hogy a CMR Egyezmény 17. cikk 1. pontjának előzőekben ismertetett szabályozási tartalma felől, és az ügyet specializáló tényállás mellett (amelynek kiemelt, az alperes által sem vitatott eleme volt a kamion feltörése ismeretlen időben, ismeretlen körülmények között) nem volt sem hiányos, sem ellentmondásos tényállásnak tekinthető a felperes részéről, hogy míg korábban a keresetét tartalmazó iratban a káresemény bekövetkezését – amit a CMR Egyezményben írtak szerint helyesen az áru megkárosításában, beszennyezésében értelmezett – „valahol az út során” megjelöléssel helyezte el, majd a per későbbi szakaszában a káresemény körülményei vizsgálatával arra következtetett, hogy a tehergépjármű raktere feltörésének és oda ismeretlen személyek bejutásának helye legnagyobb valószínűséggel abban a parkolóban történt, ahol megvalósult egyben az előzőek utólagos észlelése is. Ez utóbbi felperesi nyilatkozat nem rontotta le és nem tette ellentmondásossá a kereseti tényállítást: a CMR Egyezmény 17. cikk 1. pontja szerint tett felperesi jogállásnak és az ügy körülményeinek egyaránt megfelelt az árunak az út során, vagyis az áru átvételétől a kiszolgáltatásáig

terjedő idő alatt történt megkárosítása, beszennyezése, amelyet ennél pontosabban a felperes a már ismertetett körülmények mellett nem határozhatott meg. Az a további, a perfelvétel során előadott következtetés a felperes részéről, hogy a tehergépjármű rakterének feltörése és oda ismeretlen személyek bejutása – ami tehát nem maga a CMR Egyezmény 17. cikk 1. pontjában tételezett káresemény, hanem csak az oda vezető és azt lehetővé tevő körülmény – nyilvánvalóan nem a felperes ténytudomásából következett, hanem logikai összefüggések keresésével a felperes gondolatmenetén alapuló és így megosztott, a per előrevitelét célzó következtetés volt, anélkül, hogy azt a felperes ténytudomásáról számot adva állíthatta és állította volna.

Az előzőek mellett osztotta a Kúria a felülvizsgálati kérelem idetartozó érvelését abban is, hogy a gépkocsivezető elsőfokú eljárásban ismertetett megállásait tekintve – ahogy azt a felperes az elsőfokú eljárásban és a felülvizsgálati kérelmében is értékelte – a tehergépjármű pótkocsijának feltörése és ott több személy elhelyezése, majd a jármű ismételt lezárása hosszabb időt igényelt, amire egyedül a 24 órás pihenőidő eltöltésére választott parkolóban nyílt mód.

Az alperes érdemi ellenkérelmét illetően megállapítható, anyagi jogi kifogása szerint az alperes jogállítása az volt a felperes keresetével érvényesített jog kioltására, hogy a perbeli káreseményhez vezető körülmény „elháríthatatlannak” – helyesen, a CMR Egyezmény 17. cikk 2. pontjában írtaknak megfelelően elkerülhetetlenek – kell tekinteni [2020. március 18-i érdemi ellenkérelem III. pont utolsó előtti bekezdés, 2021. szeptember 27-i irat 12. pont; Pp. 7. § (1) bekezdés 1. pont, CMR Egyezmény 17. cikk 2. pont].

Az alperes jogállítása volt az tehát, amely felvetette a perben a fuvarozó mentesülésének vizsgálatát a káreseményt előidéző körülmény, vagyis a parkoló tehergépjármű rakterének feltörése és oda ismeretlen személyek bejutásának elkerülhetlensége felől. Mindez az alperes bizonyítási érdekébe tartozott [Pp. 265. § (1) bekezdés], amiből következett egyben az is, hogy a mentesülésre, a káreseményt előidéző körülmény elkerülhetlenségére tartozó tényállítások megtétele a perben ugyancsak az alperes eljárási kötelezettsége volt [Pp. 199. § (2) bekezdés b) pont ba) és bc) pontok]. Az alperes azonban nem a megfelelően őrzött, zárt parkolók hiányából – és nem is más, a fuvarszervezés hibáját kizáró okból –, hanem abból vezette le az elsőfokú eljárás során a káreseményt előidéző körülmény álláspontja szerint elkerülhetlen jellegét, hogy az ismeretlen személyek nemcsak a gépkocsivezető tudta nélkül, de számára észrevétlenül jutottak be a raktérbe, ami ennél fogva a felperes részéről „objektíve elháríthatatlannak” tekintendő.

A CMR Egyezmény 17. cikk 2. pontja azonban a fuvarozó mentesüléséhez nem az objektív elkerülhetlenséget várja el. A mentesítő körülménynek az eset körülményei értékelésével az adott fuvarfeladat teljesítése során kell olyannak lennie, amely a fuvarozó számára nem elkerülhető. A fentiekén túl további perfelvételi nyilatkozata és tényállítása az alperesnek nem volt [Pp. 183. § (1) bekezdés]; nem fejtette ki, hogy – akár a szállítási útvonal teljes hosszára, akár az adott parkolóra nézve – milyen tényezők figyelembevételével kell elkerülhetetlennek tekinteni a felperes számára a káreseményt előidéző körülményt. Még csak nem is utalt a fuvarmegbízás választott és teljesült módját tekintve annak egyedül lehetséges módjára – az adott személyi állománnyal és helyen –, ezáltal a migránsok valóban elkerülhetlen bejutására. Ugyanakkor viszont nem is vitatta a felperes elsőfokú eljárásban arra vonatkozóan tett előadását – amire a felülvizsgálati kérelem ugyancsak helytállóan hivatkozott –, hogy lett volna őrzött parkoló a gépkocsivezető pihenőidejének eltöltésére.

A fentiekből – a felek jog- és tényállításaiból – együttesen és kizárólagos jelleggel az következett, hogy a rendelkezésre álló adatok nem igazolták a felperes mentesülését a perbeli áruszállítmányt ért károsodás kapcsán: az ügyben releváns, az alperes bizonyítási érdekébe eső tény, a káreseményhez vezető körülmény elkerülhetlenségét a bizonyítási eljárás nem támasztotta alá.

Megjegyzzi a Kúria, hogy a bűncselekmény elkövetéséből önmagában nem következik feltétlenül az áru elvesztésének, megsérülésének elkerülhetetlensége, illetve a következményeinek elháríthatatlansága (Legfelsőbb Bíróság Gfv.X.30.422/2010/6.). Az elkerülhetőség kérdésében mindig az ügyre egyéniesített vizsgálattal, és nem egyedül a fuvarfeladatot teljesítő gépkocsivezető magatartását, hanem a fuvarozó cég intézkedési lehetőségeit is figyelembe véve kell állást foglalni. Az elkerülhetőség feltételezi a számítást az adott, kárveszélyt hordozó lehetőségre.

A perbeli ügyet specializálta, hogy a kérdéses időben a migránsok kamionokba történő erőszakos bejutásának veszélye ismert volt – ennek elkerülését célozta nyilvánvalóan a kikötőtől számított 100 km-es megállási tilalom előírása a perbeli fuvarmegbízáson –; a fuvarozóknak tehát mindezzel számolniuk kellett, és körültekintő fuvarszervezéssel (útvonalválasztás, őrzött parkoló igénybevétele, váltott sofőr alkalmazása) intézkedniük kellett a tehergépjárművek feltörésének és oda a migránsoknak az áru megkárosításával járó bejutásának elkerülésére. Jelen ügyben nem merült fel adat arra, hogy a fuvarmegbízásnak ne lett volna más teljesítési módja, mint az, hogy a migránsok jelentette veszély ismeretében a felperes az adott fuvarfeladatra egyetlen sofőrt alkalmazzon, és ő a megállási és várakozási tilalom 100 km-es sávjához képest csekély, ezáltal az elkerülendő veszély kockázatát alig csökkentő távolságra, a kikötőtől 104 km-re, nem őrzött parkolóban töltötte a 24 órás kötelező pihenőidejét .A közbiztonság ismert állapota vagy a fuvarszervezés más, fokozott biztonságú módját, vagy a kritikus terület közelében őrzött parkoló igénybevétele indokolta, ami magától értetődően magasabb biztonságú a nem őrzött, nem zárt, csupán kamerával ellátott parkolóhelyeknél, ahol a kamera nem a bűncselekmény megakadályozásában bír szereppel, rendeltetése döntően az elkövetés rögzítése és felderítése.

Mindebből következően megalapozottan hivatkozott a felülvizsgálati kérelem a jogerős részítélet eredményeként a Pp. 279. § (1) bekezdésének és azzal összefüggésben egyben a CMR Egyezmény megjelölt rendelkezésének megsértésére az ügyben.

Az eljáró bíróságok közül a perbeli biztosítási szerződésben kikötött biztosítási esemény megvalósulásáról és azért az alperes szerződéses kötelezettségéről az elsőfokú bíróság érdemi álláspontja a helyes: az elsőfokú bíróság jogszabálysértés nélkül, a CMR Egyezménynek a fuvarozó felelősségére vonatkozó szabályozása és a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményének okszerű értékelésével döntött az alperes marasztalásáról az elsődleges kereset szerint. A perbeli nemzetközi közúti áru fuvarozói felelősségbiztosítási szerződés Biztosítási Feltételeinek 1.1. és 7.1. pontja alapján a biztosítási esemény megállapíthatóan bekövetkezett a vizsgált fuvarszállítmány károsodása kapcsán. Az alperes a biztosítási szolgáltatás teljesítésére köteles.

A Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Gfv. III. 30.471/2022/6. számú precedensképes határozata

Feldolgozta: Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd

2023/II/2

Tárgyszavak

jogalkotással okozott kár, Brasserie-teszt, nemzeti mobilfizetési rendszer, okozati összefüggés, kötelezettségszegési eljárás, uniós jogi kárfelelősség

A jogalkotással okozott kár megtérítésére irányuló kereseti kérelem esetén is a felperest terheli a kártérítési felelősség feltételeinek bizonyítása, így a jogsértő magatartáson túl bizonyítandó az érvényesített kár és a jogellenes magatartás közötti okozati összefüggés.

Magyarország nem teljesítette uniós jogi kötelezettségeit, mivel nemzeti mobilfizetési rendszert vezetett be és tartott fenn: a szolgáltató a szolgáltatást mobilfizetési rendszeren keresztül értékesíti, az értékesítést kizárólag a nemzeti mobilfizetési rendszer igénybevételével végezheti. Az uniós jogi kárfelelősségi alakzat célja – szemben a tagállami polgári joggal – nem (kizárólag) az egyéni jogsérelem reparálása, hanem az uniós jog hatékony érvényesülésének biztosítása.

A kötelezettségzegési eljárásban hozott „marasztaló” határozat nem eredményezi automatikusan az állam kártérítési kötelezettségét.

Az ún. Brasserie-teszt alapján azt kell vizsgálni: történt-e uniós alanyi jogsértés, a jogsértés kellően súlyos volt-e, és a jogsértés és az érvényesített kár között fennáll-e közvetlen okozati összefüggés. E három feltétel konjunktív, bármelyik hiányában a kártérítési felelősség nem állapítható meg.

A tagállamra ruházott kötelezettség megsértése és a károsult személy által elszenvedett kár közötti közvetlen okozati összefüggésre vonatkozó feltétel sem teljesült. A felperes által állított kár nem azért következett be, mert az alperes monopóliumba vonta az általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak minősített tevékenységet, hanem azért, mert a jogszabály hatályba lépését követően nem gyakorolhatta a korábbiak szerint a platform üzemeltetésének jogát.

EUMSZ 49., 56., 288. cikk, a 2006/123/EK Szolgáltatási Irányelv (36) preambulumbekzdése, 5. cikk 2., 5 p, 15. cikk (2) bek. d) p., (3) bek., Alapjogi Charta 17. cikk (1) bek., 51. cikk (1) és (2) bek., rPtk. 339. § (1) bek., Pp. 130. § (1) bek., 131. § (4) bek., 265. § (1) bek.

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

A felperesi társaságot 2005. április 10. napján alapították. Tevékenysége körében mobilparkolási szolgáltatást nyújtott: mobiltelefonos rendszeren keresztül tette lehetővé a parkolási díj megfizetését, elszámolását. A felperes ügyfelei a parkolási szolgáltatást nyújtó magyarországi önkormányzatok voltak, illetve az ezen önkormányzatok területén parkolni kívánó felhasználók. A felperes 2011 nyaratól kezdődően GPS alapú, valamint okos telefon applikáción keresztül történő alkalmazást kínált. A felperes egyedüli részvényese 2011. június 28. és 2013. január 31. napja között a T H Kft. volt, 2013. január 31. napjától részvényesei az E-H Kft. és a C T K K T Zrt.

Az Országgyűlés 2011. december 23-i ülésnapján elfogadta a nemzeti mobilfizetési rendszerről szóló 2011. évi CC. törvényt (a továbbiakban: Nmftv.), amelynek egyes rendelkezései 2012. május 1. napján, a jelen per szempontjából releváns 2. §-a 2013. április 1. napján lépett hatályba. A 2. § a) pontja szerint a törvény központosított mobilértékesítésű szolgáltatásnak minősíti a közúti közlekedésről szóló törvény szerinti várakozási (parkolási) közszolgáltatást. A 3. § (1) bekezdése alapján a szolgáltató – a 2. § d) pont szerinti szolgáltatást kivéve – köteles biztosítani a központosított mobil értékesítésű szolgáltatás értékesítését mobilfizetési rendszer útján. A (2) bekezdés akként rendelkezett, hogy a szolgáltató az (1) bekezdés szerinti kötelezettségét az állam 100%-os tulajdonában álló vagy az állam 100%-os tulajdonában álló szervezet 100%-os tulajdonában álló, a Kormány által kijelölt szervezet által működtetett, országosan egységes rendszer igénybevétele útján biztosítja. A (3) bekezdés értelmében, ha a szolgáltató a szolgáltatást mobilfizetési rendszeren keresztül értékesíti, az értékesítést kizárólag a nemzeti mobilfizetési rendszer igénybevételével végezheti. Az (5) bekezdés kimondta, hogy a nemzeti mobilfizetési rendszer működtetése az állam kizárólagos gazdasági tevékenysége, amelyet a nemzeti mobil fizetési szervezet koncessziós szerződés megkötése nélkül végez. A nemzeti mobil fizetési rendszerről szóló törvény végrehajtására kiadott 356/2012. (XII. 13.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 2. § (1) bekezdése a Nemzeti Mobilfizetési Zrt.-t (a továbbiakba: NMF Zrt.) jelölte ki nemzetimobilfizetési szervezatként.

Mindezen jogszabályi rendelkezések folytán mobilparkolási szolgáltatásokat csak a NMF Zrt. által működtetett nemzeti mobilfizetési rendszer útján lehetett nyújtani. A parkolási keretrendszert az NMF Zrt. üzemelteti, az egyes ügyfelek felé a szolgáltatást a mobilparkolást szolgáltató társaságok értékesítik. A jellemzően mobiltelefon vagy banki szolgáltatókkal szemben a saját ügyfélkörrel, kommunikációs csatornával nem rendelkező felperes versenyhátrányba került, és kiszorult a parkolási szolgáltatások területéről.

Az Európai Bizottság kötelezettségszegési eljárást kezdeményezett Magyarországgal szemben, amelynek eredményeként az Európai Unió Bírósága 2018. november 7. napján kihirdetett C-171/17. számú ítéletében megállapította, hogy Magyarország nem teljesítette a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006. december 12-i 2006/123/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Szolgáltatási Irányelv) 15. cikke (2) bekezdés d) pontjából és az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 56. cikkéből eredő kötelezettségeit, mivel az Nmftv. és a Vhr. által szabályozott nemzeti mobilfizetési rendszert vezetett be és tartott fenn.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

A felperes keresetében elsődleges 2.216.007.422 forint, másodlagosan 2.053.408.774 forint, harmadlagosan 545.105.000 forint és ezen összegek kamatai megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Előadta, hogy az Nmftv. és a Vhr. megalkotásakor jelentős piaci részesedése volt a mobilparkolás területén, egyedi műszaki megoldásokat vezetett be, külföldi terjeszkedést tervezett. Állította, hogy az alperes jogalkotási magatartása sértette az uniós jogot, mert a Szolgáltatási Irányelv védelmet nyújt a piacán gyakorolt szolgáltatások monopóliumba vonásával szemben, az alperesi jogalkotás sértette az EUMSZ 56. cikkét, a szolgáltatásnyújtás szabadságát. Utalt arra, hogy a felperes közvetett tulajdonosai uniós székhelyű társaságok, a jelen kereset az egyetlen mód az uniós jogok érvényesítésére. Hivatkozott arra, hogy az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 17. cikkében rögzített tulajdonhoz való joga sérült, amikor az alperes a Szolgáltatási Irányelvet sértő módon korlátozta a szolgáltatást. Védendő tulajdonhoz való joga körébe sorolta a szerződésállományát, az ügyfélkörét, a know-howt, ami a jogszabály hatálybalépésével – a piaci ellehetetlenülés miatt – elvesztette az értékét.

Kifejtette, hogy az alperesi jogalkotás sérti az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított tulajdonhoz való jogát is, ezért az alperes mind a régi, mind a hatályos Polgári Törvénykönyv alapján kárfelelősséggel tartozik. A felperes a kárát az elsődleges és másodlagos keresete szerint elmaradt vagyoni előnyben határozta meg, míg harmadlagos keresete a vagyonában bekövetkezett értékcsökkenés megtérítésére irányult.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, vitatva annak mind a jogalapját, mind az összecszerűségét. Elsődleges védekezése szerint a magyar jog és az ítélkezési gyakorlat alapján immunitást élvez. Álláspontja szerint a felperes szolgáltatása nem lehetetlenült el, továbbra is nyújthat mobilparkolási szolgáltatást azzal, hogy a mobilfizetés kereteit az NMF Zrt. platformján keresztül kell működtetnie. A nemzeti mobilfizetési rendszer bevezetése közszükségletet elégített ki. A felperes piaci alapon üzemeltette saját rendszerét, ennek következménye volt, hogy a kisebb települések esetében, amelyekbe a közepes magyarországi városok is beletartoznak, már nem volt jövedelmező a szolgáltatás, így ezeken a helyeken nem volt elérhető a mobilfizetés. Utalt rá, hogy a felperes nem akart határon átnyúló szolgáltatást nyújtani, de a törvény ebben nem akadályozza, mert az csak a magyarországi mobilparkolási szolgáltatásokra tartalmaz rendelkezéseket. Nincsen kapcsolat az eljárás tárgya vagy valamely körülménye és a szolgáltatásnyújtás szabadságának sérelme között.

Kifejtette, hogy a felperesnek nem a Szolgáltatási Irányelv biztosít jogokat, hanem az EUMSZ, a Szolgáltatási Irányelv csupán az EUMSZ által biztosított szabadságjogok tartalmát, az ezzel kapcsolatos tagállami kötelezettségeket pontosítja. Tagadta, hogy kötelezettségszegési eljárásnak feltétlen következménye lenne

a sikeres kártérítési igényérvényesítés. Vitatta, hogy a felperes letelepedéshez való szabadsága sérült volna, hiszen a felperes egy Magyarországon letelepedett jogi személy. Álláspontja szerint a letelepedési szabadság körében a C-268/15. számú (Fernand Ullens de Schooten ügyben meghozott) ítélet szerint bírálendő el, hogy az uniós jog megsértésével okozott kárért fennálló szerződésen kívüli tagállami felelősség rendszere nem alkalmazandó abban az esetben, amikor egy magánszemélyt amiatt ér állítólagos kár, hogy a saját állampolgárokra, illetve más tagállamok állampolgáira megkülönböztetés nélkül alkalmazandó nemzeti szabályozás állítólagosan sérti az EUMSZ 49., 56., vagy 63. cikkében rögzített valamely alapvető szabadságot, amennyiben az ügy minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik, és nincs semmilyen kapcsolat az alapeljárás tárgya vagy körülményei és e cikkek között.

Vitatta, hogy sérült volna a felperes tulajdonhoz való joga. Okfejtése szerint a magyar jogra alapított kárfelelősség legfeljebb abban az esetben merülhetne fel, ha az Alkotmánybíróság az Alaptörvénnyel való kollíziója miatt megsemmisítette volna jogszabályt, vagy megállapította volna a jogalkotó magatartásával előidézett alaptörvény-ellenességet.

Az összecszerűség körében arra hivatkozott, hogy a felperes az NMF Zrt. árbevételéből indult ki, holott az ő szolgáltatásainak korlátozott köre nem feleltethető meg az NMF Zrt. széleskörű, komplex platform szolgáltatásának. A felperes által kimutatott költségek vonatkozásában vitatta, hogy azok árszintje a teljes időszakra állandó lett volna. Vitatta az általános kártérítés alkalmazhatóságát, mivel helyes számítás mellett a felperes kárigénye összecszerűen kimutatható. Rámutatott, hogy a felperes az elmaradt haszon mellett értékcsökkenésre is hivatkozott, beruházásai értékvesztését állította, ehhez képest a pénzügyi beszámolói értéket rendelnek a befektetésekhöz.

Az első- és másodfokú ítélet

Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította.

Ítélete indokolásában ismertette az EUMSZ 49., 56., 288. cikkét, a Szolgáltatási Irányelv preambuluma (36) bekezdését, 5. cikk 2., 5. pontját, 15. cikk (2) bekezdés d) pontját, (3) bekezdését, a Charta 17. cikk (1), 51. cikk (1) és (2) bekezdését. Rögzítette, hogy jelen perben a rPtk. és annak 339. § (1) bekezdése alkalmazandó.

Megállapította, hogy az alperes jogalkotói magatartásával megsértette az uniós jogot, mert az EUB C-171/17. számú ítélete szerint Magyarország nem teljesítette a Szolgáltatási Irányelv 15. cikk (2) bekezdés d) pontjából és az EUMSZ 56. cikkéből eredő kötelezettségeit, mivel az Nmftv. és a Vhr. által szabályozott nemzeti mobilfizetési rendszert vezetett be és tartott fenn.

Az uniós jogsértés megállapítása azonban nem feltétlenül eredményezi az alperes kártérítési felelősségét. A Kúria hasonló tényállású ügyben (Pfv.III.20.656/2017.) kifejtette, hogy a tagállami felelősség feltételeit az EUB a C-6/90. és C-9/90. számú (Francovich és Bonifaci egyesített ügyekben meghozott) ítéletében kimunkálta. E feltételeket a C-46/93. és C-48/93. számú (a továbbiakban: Brasserie) ítéletében a tagállami jogalkotás tárgyában tovább pontosította. A tagállami felelősségre vonatkozó Brasserie-teszt alkalmazása kötelező, ha az igényt érvényesítő fél a nemzeti jogalkotó általi uniós alanyi joga megsértésére hivatkozik, és fennállnak a formula konjunktív feltételei. A Brasserie-ítélet 74. pontja szerint a magánszemélyeknek okozott károkért fennálló tagállami felelősség megállapításához három együttes feltétel szükséges: vizsgálni kell, hogy az adott esetben történt-e uniós alanyi jogsértés, feltéve, hogy a megsértett uniós jogszabály alanyi jogot állapít meg a magánszemélyek részére; a jogsértés kellően súlyos-e; továbbá a jogsértés és a magánszemély kára között fennáll-e a közvetlen okozati összefüggés.

Az elsőfokú bíróság vizsgálta, hogy a felperest megilletik-e az általa megjelölt alanyi jogok. Rögzítette, hogy a Szolgáltatási Irányelv 4. cikke az EUMSZ 49. és 56. cikkében megállapított – határon átvívelő jelleget magába foglaló – tartalommal egyező módon értelmezi a letelepedési szabadságot és a szolgáltatásnyújtás szabadságát.

Az elsőfokú ítélet szerint az alperesi jogalkotás nem akadályozza a felperest abban, hogy az Európai Unió bármely más tagállamában letelepedjen, és ott szolgáltatást nyújtson. A felperes releváns külföldi elemként arra hivatkozott, hogy tulajdonosai külföldi személyek. Az elsőfokú bíróság szerint azonban a kártérítési perben a releváns személyek a károkozó és a károsult. A károkozó, illetőleg a károsult tulajdonosa, ügyfele vagy egyéb, vele kapcsolatban álló személy honosságának nincs jelentősége, mivel ez a körülmény érdemben nem hat ki a deliktuális jogviszony létrejöttére. A felperes közvetlen tulajdonosai egyébiránt nem külföldi, hanem magyar gazdasági társaságok.

A kereset szerint az alperesi jogalkotás a Charta 17. cikkében biztosított tulajdonhoz való jogot sértette. A Charta 51. cikk (2) bekezdése szerint a Charta az uniós jog alkalmazási körét nem terjeszti ki az Unió hatáskörein túl. Ebből az következik, hogy a Charta rendelkezései nem keletkeztetnek új jogokat, kizárólag az uniós jog alkalmazása körében érvényesülnek.

Bár a Charta 17. cikkében biztosított tulajdonhoz való jog sérelmét az elsőfokú bíróság vizsgálhatónak minősítette, azonban a felperes nem jelölte meg konkrétan, hogy mely tulajdona gyakorlásában volt akadályoztatva, milyen dolgot nem tudott használni, birtokolni, vagy volt kénytelen értékesíteni. A felperes vagyoni hátrányra vonatkozó állítását az elsőfokú bíróság tévesnek minősítette, az általa állított alanyi jog megsértése nem bizonyított. Konkrét tulajdonra vonatkozó kifejezett kereseti tényelődás hiányában a bíróság nincs abban a helyzetben, hogy vizsgálja a felperes tulajdonjoghoz való jogának sérelmét.

A felperes maga állította, hogy meglévő rendszerével külföldön is szolgáltatásokat kívánt volna nyújtani, az erre irányuló tárgyalásokat megkezdte. Eszerint nem volt elzárva attól, hogy más országokban értékesítse, illetőleg nyújtsa a szolgáltatását. A felperes saját perbeli nyilatkozatai cáfolják az alperesi jogalkotás és a beruházások teljes elértéktelenedése közötti okozati összefüggésre vonatkozó kereseti előadást.

Az elsőfokú bíróság a Kúria 1/2019. számú polgári elvi határozatában foglalt indokokra tekintettel megállapította, hogy a jogalkotási tevékenység nem polgári jogi jogviszony keretében valósul meg, és nem hoz létre az állam és a jogalkotási tevékenységének közjogilag alávetett jogalanyok között polgári jogilag értelmezhető, mellérendeltségen és egyenjogúságon alapuló jogviszonyt, ezért alapesetben az nem tartozik a Ptk. tárgyi és személyi hatálya alá. Maga a jogalkotás által adott esetben előidézett érdeksérelem nem eredményez polgári jogi felelősséget. A jogalkotási tevékenységgel okozott érdeksérelem bekövetkezésekor abban az esetben hiányzik a magánjogi felelősséget kizáró közjogi viszony, amikor a jogalkotás eredménye nem hordoz közjogi kötőerőt. Ha az Alkotmánybíróság az Alaptörvénnyel való kollízió miatt megsemmisíti a megalkotott és kihirdetett jogszabályt, ezzel a döntésével kinyilvánítja, hogy ez a jogalkotási tevékenység nem hordoz közjogi kötőerőt, a jogalkotási aktus közjogilag érvénytelen, kívül esik az állami jogalkotó szervek Alaptörvényben kapott felhatalmazásának keretein, nem alkalmas az állam és a jogalkotó tevékenységének alávetett jogalanyok között közjogi jogviszony létrehozására. Amennyiben az ilyen jogalkotói cselekvés valamely jogalanyok vagy a jogalanyok valamely összességének vagyoni érdeksérelemet okoz, ennek a ténynek már van polgári jogi jelentősége. A polgári perben eljáró bíróság tehát nem jogosult a jogszabályok formális követelményeinek megfelelő jogalkotási termékek alkotmányossági szempontú megítélésére, és azok érvénytelenségének kimondásával – a közjogi jogviszonyt nem létezőnek tekintve – az érdeksérelem magánjogi alapú elbírálására. Az Alkotmánybíróság nem semmisítette meg a felperes által sérelmezett normát, így a peres felek között nem polgári jogviszony, hanem közjogi jogviszony áll fenn. Az Alaptörvény R. cikk (2) bekezdése szerint a jogszabályok mindenkire kötelezőek, ebből következően a jogszabályok alkalmazásából eredő vagyoni hátrányt mindenki köteles elviselni.

Az ítélet ellen a felperes fellebbezett, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Írányadónak tartotta, hogy az EUMSZ letelepedés szabadságára irányuló rendelkezései nem alkalmazandók olyan ügyben, amelynek minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik és nincs semmilyen kapcsolat az alapeljárás tárgya vagy körülményei és az EUMSZ 49., 56. vagy 63. cikke között (C-268/15. számú ítélet). A Kúria ezzel kapcsolatos gyakorlata szerint az EUMSZ uniós alapszabadságokra vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak azon tényállásokra, amelyek teljes egészükben egy tagállamon belüliek. Az elsőfokú bíróság e gyakorlathoz igazította jogi álláspontját. A kúriai határozatokban kifejtett értelmezési szempontrendszer az EUB C-46/93. és 48/93., C-268/15. számú ügyben meghozott ítéletein alapult. A felperes által felhívott C-360/15. és C-31/16. számú egyesített ügyekben hozott ítélet szerint azonban a Szolgáltatási Irányelvnek a szolgáltatók letelepedési szabadságára vonatkozó III. Fejezete rendelkezéseit úgy kell értelmezni, hogy azok olyan helyzetekre is alkalmazhatók, amelyek összes releváns vonatkozása kizárólag egyetlen tagállamot érint. A C-377/17. számú ítélet is úgy foglalt állást, hogy a Szolgáltatási Irányelv 15. cikke a tisztán belső helyzetekre is alkalmazandó, és ezt a C-261/20. számú ítélet is megerősítette. A másodfokú bíróság ezen döntésekben foglaltakra tekintettel nem tartotta elégségesnek az elsődleges kereset elutasításához azt az indokot, hogy jelen jogvita valamennyi releváns eleme kizárólag egy tagállamot érint.

A Brasserie-ítélet 74. pontjára figyelemmel vizsgálandónak tartotta, hogy az uniós szabály alanyi jogot állapít-e meg a magánszemélyek részére, és az sérült-e; a jogsértés kellően súlyos-e; továbbá a tagállami jogsértés és a magánszemély kára között fennáll-e a közvetlen okozati összefüggés. Főszabály szerint a nemzeti bíróságoknak kell vizsgálniuk az uniós jog megsértésével a magánszemélyeknek okozott károkért fennálló tagállami felelősség megállapíthatóságának a feltételeit, az EUB által az e feltételek alkalmazása tekintetében adott iránymutatásoknak megfelelően.

A másodfokú bíróság rögzítette, hogy egy irányelv közvetlenül soha nem keletkeztet alanyi jogot és kötelezettséget az uniós polgárok számára vagy velük szemben; címzettjei kifejezetten a tagállamok. A magánjogi jogalanyok jogosulttá, illetőleg kötelezetté csak az irányelv végrehajtási aktusai révén válhatnak azáltal, hogy az irányelvben foglalt célok megvalósítása számukra előnyt jelentene, a szükséges állami végrehajtási aktust azonban a tagállam nem, vagy hiányosan bocsátotta ki. Az EUB elismeri, hogy a magánszemélyek bizonyos esetekben közvetlenül hivatkozhatnak valamely irányelvre a tagállammal szemben, ha azt az előírt időn belül nem, vagy hiányosan ültette át a nemzeti jogba, és ha valamely irányelv rendelkezése – tartalmi szempontból – feltétel nélkülinek és kellően pontosnak tűnik.

Az irányelv közvetlen hatályára hivatkozás alapjának egyik eleme a jelen ügyben fennáll, mert a C-171/17. számú ítélet szerint Magyarország nem teljesítette a Szolgáltatási Irányelv 15. cikk (2) bekezdés d) pontjából és az EUMSZ 56. cikkéből eredő kötelezettségeit, vagyis az irányelv tagállami jogba való átültetése nem volt teljesen megfelelő. A másik konjunktív feltétel amiatt teljesül, hogy a C-360/15. és C-31/16. számú egyesített ügyekben hozott ítélet 130. pontja szerint a 15. cikk közvetlen hatállyal rendelkezik, mivel az (1) bekezdés második mondatában kellően pontos és feltétlen kötelezettséget ír elő a tagállamoknak arra, hogy a (3) bekezdésében említett feltételekkel való összeegyeztethetőség érdekében igazítsák ki jogszabályi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseiket.

A jogok nemzeti bíróság előtti kikényszerítésének feltételrendszere három körülmény együttes fennállását követeli meg. Elsőként a megsértett uniós rendelkezések célja, hogy az egyént jogokkal ruházza fel, másodsor a szabálytalanságnak elég súlyosnak kell lennie, azaz a tagállamnak nyilvánvalóan és jelentékenyen túl kell lépnie saját mérlegelési korlátainak határait, végül közvetlen okozati összefüggésnek kell lennie a tagállamra ruházott kötelezettség megsértése és a károsult személyek által elszenvedett kár között.

Az első feltételről a másodfokú bíróság kifejtette, hogy az irányelv célja a preambulum (12) bekezdése szerint a letelepedés szabadságát és a szolgáltatások tagállamok közötti szabad mozgását biztosító jogi keret megteremtése, a (116) bekezdés szerint pedig a szolgáltatók tagállamokban való letelepedésének szabadsága és a szolgáltatások tagállamok közötti szabad nyújtását gátló akadályok megszüntetése.

A C-171/17. számú ügyben a tagállami jogsértést a 15. cikk (2) bekezdés d) pontját érintően az EUB megállapította, és kimondta, hogy az Nmftv. és a Vhr. által szabályozott nemzeti mobilfizetési rendszer nem tesz eleget a kívánt cél elérését biztosító kevésbé korlátozó intézkedések hiányára vonatkozó feltételnek (81. pont), mert léteztek e jogszabályokból eredő intézkedéseknél kevésbé kényszerítő, a letelepedés szabadságát kevésbé korlátozó intézkedések, amelyek lehetővé tennék a magyar kormány által hivatkozott olyan célok elérését, mint például az NMF Zrt.-nek biztosított monopólium helyett egy, a versenyre nyitott eljárásokon alapuló koncessziós rendszer (82. pont); egyebekben a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a jogsértés megállapítása az arányosság követelményének megsértésén alapult, de az EUB elutasította a mobilfizetési rendszer felszámolását célzó indítványt, ami szükségtelen jogi beavatkozás lett volna [15. cikk (3) bekezdés b) pont]. Ebből következik, hogy nem a monopólium létrehozása, hanem annak módja bizonyult uniós joggal ellentétesnek.

A kötelezettségzegési eljárásban hozott „marasztaló” határozat azonban nem eredményezi automatikusan az állam kártérítési kötelezettségét.

Az EUB a C-171/17. számú ügyben nem azért állapította meg a jogsértést, mert a korábbi modell monopolizálta a szolgáltatást, hanem azért, mert a letelepedés szabadságát korlátozó intézkedést a tagállami intézkedés céljához képest aránytalannak tartotta. Az aránytalanság abban állt, hogy a tevékenységet jogszabály által kijelölt, 100%-os állami tulajdonban álló vállalkozás végezhetette, vagyis a kérdéses szolgáltatás nyújtásának jogát nem a piaci szereplők versenyeztetésével tette elérhetővé, hanem a jogszabályi kijelöléssel. Értékelte a másodfokú bíróság, hogy a Bizottság nem tudta bizonyítani, hogy Magyarország nyilvánvaló értékelési hibát követett el a mobilfizetési szolgáltatás általános gazdasági érdekű szolgáltatássá történő minősítésekor. Az irányelv nem érinti a tagállamok szabadságát, hogy az uniós joggal összhangban meghatározzák, mit tekintenek általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak, hogyan kell ezeket megszervezni és finanszírozni az állami támogatásokra vonatkozó szabályokkal összhangban, milyen konkrét kötelezettségeknek kell megfelelniük.

Az EUB arra is figyelemmel volt, hogy az irányelv az 1. cikk (3) bekezdése szerint nem foglalkozik a szolgáltatási monopóliumok eltörlésével. Az irányelv rendelkezéseit csak olyan mértékben kötelező alkalmazni, amilyen mértékben az érintett tevékenységek a versenyre nyitottak [(8) preambulumbekzdés]. Így az általános gazdasági érdekű szolgáltatássá minősítést az irányelv a tagállam mérlegelési szabadságához tartozónak tartja, a szolgáltatási monopólium eltörlésének jogi értékelését pedig kivonja az irányelv hatálya alól.

A C-171/17. számú ítéletben foglaltakra tekintettel az Országgyűlés elfogadta az egyes közszolgáltatások egységes elektronikus értékesítéséről szóló 2020. évi CXLV. törvényt, hatályon kívül helyezve az Nmftv.-t. Az új törvény szabályozza egyes közszolgáltatások egységes elektronikus értékesítésének feltételeit. A mobilfizetési platform üzemeltetési jogát 2021. január 1-től a koncessziós pályázat alapján határozott időre kiválasztott személy végezheti. Az irányelv tagállami jogba való átültetése tehát úgy valósult meg, hogy a platform üzemeltetésének jogát továbbra is egyszereplős modellben, de koncessziós pályázattal elnyerő, a versenyt tehát nem eleve kizáró módon szerezheti meg egy vállalkozás.

A másodfokú bíróság ezért nem fogadta el azt a felperesi állítást, hogy az irányelv biztosította számára azt az alanyi jogot, hogy védve legyen az adott piacon gyakorolt szolgáltatás monopóliumba vonásától. Ebből azonban arra következtetett, hogy a Brasserie-teszt első feltétele nem teljesült.

A jogerős ítélet szerint külön bizonyítás nélkül megállapítható, hogy a tagállamra ruházott kötelezettség megsértése és a károsult személy által elszenvedett kár közötti közvetlen okozati összefüggésre vonatkozó feltétel sem teljesül. A felperes által állított kár nem azért következett be, mert az alperes monopóliumba vonta az általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak minősített tevékenységet, hanem azért, mert a jogszabály hatályba lépését követően nem gyakorolhatta a korábbiak szerint a platform üzemeltetésének jogát. Ez a helyzet akkor is bekövetkezett volna, ha az Nmftv. már eredetileg is a 2020. évi CXLV. törvény által bevezetett megoldást tartalmazta. Ugyanis fogalmilag kizártnak tartotta annak eredményes bizonyítását, hogy a versenyztetés követelményének eleget tevő koncessziós pályázat nyertese mindenképpen a felperes lett volna.

Minthogy a Brasserie-teszt három konjunktív feltételéből kettő hiányzik, a másodfokú bíróság szükségtelennek tartotta a vizsgálódást az uniós jogot sértő jogalkotással okozott kárfelelősség további előfeltételét illetően.

A Charta 17. cikkének sérelmére vonatkozó érveket annyiban tartotta relevánsnak, hogy a C-171/17. számú ítélet az EUMSZ 56. cikkéből eredő kötelezettség megsértését állapította meg. A jogerős ítélet szerint azonban a Charta alkalmazhatósága nem merülhet fel. A felperes helyesen hivatkozott arra, hogy a keresetben tulajdonjogi védelem alá eső javai körében megjelölte a goodwill-jét, ismertségét, ügyfélkörét és szerződésállományát, valamint a számítástechnikai megoldásait, szakmai ismereteit és know-how-ját, állítva, hogy az alperes e javak élvezetébe az EUB ítéletéből következően jogellenesen beavatkozott, ellehetlenítette a mobilparkolási szolgáltatások további nyújtását, illetve a felperes ennek eredményeként elveszítette – elsősorban önkormányzati – ügyfélkörét. Ez az előadás elegendő lett volna annak vizsgálatához, hogy a felperesnek a Charta 17. cikke szerinti tulajdonjoga sérült-e vagy sem. De az érdemi vizsgálatot kizárta, hogy a megállapított tagállami jogsértéssel okozati összefüggésben álló kárt a felperes nem igazolt.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak a magyar jog megsértésére alapított keresetével kapcsolatos döntésével és annak jogi indokaival egyetértett. Rögzítette, hogy a kárfelelősség feltételei nem állnak fenn, mert sem az uniós jogi normák alapján, sem a régi Ptk. deliktuális felelősségi szabályai alapján megkívánt törvényi feltételek nem teljesültek. Az Alkotmánybíróság nem nyilvánította az érintett jogszabályokat alaptörvény-ellenesnek, a magánjogi felelősséget kizáró közjogi jogviszony hiánya sem állapítható meg. Erre tekintettel a jogszabály hatálybalépésével összefüggésben keletkezett károsodás nem hoz létre a jogalkotó és a károsult között deliktuális jogviszonyt.

A felperes által állított eljárási szabálysértéseket a másodfokú bíróság nem minősítette az ügy eldöntésére kihatónak. A kereset elutasítása alapvetően azon alapul, hogy a felperes a jogsértéssel közvetlen okozati összefüggésben álló kár bekövetkezését nem igazolta, ezért a fellebbezésben megjelölt eljárási szabályok alkalmazásának nincs jelentősége az ügy eldöntésénél.

A jogerős ítélet tartalmazta annak indokait, miért látta a másodfokú bíróság szükségtelennek a felperes által megadott kérdésekben az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítéletnek az elsőfokú ítéletre kiterjedő hatályú hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság kötelezését kérte új eljárásra és új határozat hozatalára azzal, hogy az elsőfokú bíróság a perfelvételi szaktól folytassa le az új eljárást. Másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság utasítását kérte arra, hogy bírálja el az anyagi

pervezetésre és bizonyításra vonatkozó eljárási szabályok megsértésével kapcsolatos fellebbezését is a kár fennállása és összecszerúsége, illetve bizonyítása tekintetében.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság a tagállami kárfelelősség szabályainak megsértésével hagyta helyben az elsőfokú ítéletet. A jogerős ítélet helyesen állapította meg, hogy a Szolgáltatási Irányelv letelepedéssel kapcsolatos szabályai határon átnyúló elem hiányában is érvényesülnek, érdemi jogszabálysértéssel jutott azonban arra a következtetésre, hogy azoknak nem célja az, hogy a felperest jogokkal ruházzák fel.

A Brasserie-teszt első feltétele automatikusan teljesül, ha a tagállami kötelezettséget előíró uniós jogszabály közvetlen vertikális hatállyal rendelkezik, és arra magánszemélyek a nemzeti bíróságok előtt hivatkozhatnak. Az első feltétel akkor is teljesülhet, ha a tagállam által megsértett uniós jogszabály nem rendelkezik közvetlen vertikális hatállyal. E körben csak az vizsgálendő, hogy a tagállami kötelezettségből levezethető-e olyan eredmény, aminek megvalósulásához a károsult magánszemélynek – az unió piaca zavartalan, jogszerű működésén túlmenő – érdeke fűződik.

Az EUB a C-6/90. és C-9/90. számú ügyben megállapította, hogy az abban érintett irányelv közvetlen hatállyal nem rendelkezik, arra a magánszemélyek a nemzeti bíróságok előtt nem hivatkozhatnak. Ennek ellenére megállapította, hogy az átültetés elmaradásából eredő károkat a magánszemélyek érvényesíthetik a tagállammal szemben, mivel ehhez nem szükséges közvetlen hatály, elegendő, ha az irányelv célja az volt, hogy magánszemélyeket jogokkal ruházzon fel.

A Brasserie-ügyben az EUB kifejtette, hogy a magánszemélyek akkor is hivatkozhatnak az uniós jog megsértésére a tagállam kárfelelősségének megállapítása érdekében, ha egy uniós jogszabály nem rendelkezik közvetlen vertikális hatállyal, arra a magánszemély nem hivatkozhat közvetlenül a tagállami bíróságok előtt, és akkor is, ha a megsértett uniós jogszabály közvetlen vertikális hatállyal rendelkezik.

Az EUB az uniós kárfelelősség elvi alapjainak és feltételeinek meghatározása során kifejtette, hogy az uniós jog megsértéséért fennálló tagállami felelősség feltételei nem térhetnek el az uniós jog megsértéséért fennálló (EUMSZ 340. cikk) közösségi felelősség szabályaitól, majd a tagállami kártérítési kötelezettség első feltételeként a közösség kártérítési felelőssége körében már kialakított feltételt jelölte meg.

A felülvizsgálati kérelem szerint a Brasserie-teszt első feltétele tágabb, mint a közvetlen hatály jogintézménye. Ha a tagállam által megsértett uniós jogszabály közvetlen vertikális hatállyal rendelkezik, akkor az első feltétel teljesült. Ha azonban a tagállam által megsértett uniós jogszabály nem rendelkezik közvetlen hatállyal, az első feltétel akkor is teljesülhet, amennyiben megállapítható, hogy a tagállam által megsértett uniós jogszabály célja az volt, hogy a magánszemélyeket jogokkal ruházza fel. Ehhez csak az szükséges, hogy a tagállami kötelezettségből levezethető legyen egy eredmény, amelynek bekövetkeztéhez a magánszemélynek az – unió jogszerű működéséhez fűződő érdeken túlmenő – érdeke fűződik. Minthogy a Brasserie-teszt első feltétele teljesült, további vizsgálat nem szükséges, és nem is lehetséges. A másodfokú bíróság ennek ellenére folytatta a vizsgálódását.

A felperes szerint irreleváns, hogy az EUB nem a monopólium létrehozását, hanem annak aránytalanságát tekintette uniós jogba ütközőnek. Az alperes uniós jogba ütköző módon, aránytalan intézkedéssel vezetett be monopóliumot, ezzel megsértette azt a kötelezettségét, hogy csak a Szolgáltatási Irányelv 15. cikkében meghatározott feltételekkel vezessen be monopóliumot. A másodfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy a kötelezettségszegési eljárásban hozott marasztaló ítélet nem eredményezi automatikusan a tagállam kártérítési felelősségét, csak annyiban helyes, amennyiben a Brasserie-teszt feltételeinek teljesülnie kell. További feltételeket a tagállami bíróság nem támaszthat. Az a körülmény, hogy a kötelezettségszegési eljárásban a Bizottság nem tudta bizonyítani, hogy az alperes nyilvánvaló értékelési hibát követett el, és az,

hogy a per megkezdését követően az alperes koncessziós rendszert vezetett be, szintén nem áll logikai összefüggésben azzal, hogy a Szolgáltatási Irányelv tagállami kötelezettséget előíró rendelkezéseinek célja-e, hogy a magánszemélyeket jogokkal ruházza fel.

A másodfokú ítélet érdemi jogszabálysértéssel állapította meg a közvetlen okozatosság hiányát az alperesi jogsértés és a felperesi kár között azon az alapon, hogy kizárt a felperes kárának bizonyítása, a koncessziós pályázat felperes általi megnyerése, ha az alperes nem követi el a jogsértést. Állította, neki nem kell és nem is lehetséges bizonyítani, hogy az alperesi jogsértés hiányában nem következett volna be a kára. A jogerős ítélet e tárgyban jogkérdésben eltér ugyanis a Kúria közzétett határozatától (Pfv.20.303/2020/7., Pfv.III.21.598/2008/6. — EBH2009. 1965. számú döntés). Az okozatosság akkor nem állapítható meg, ha az alperes bizonyítja, hogy a felperes kára a jogellenes károkozó magatartás hiányában is mindenképpen bekövetkezett volna. Minden elmaradt haszon iránti kereset esetében vizsgálandó, hogy a károsult mekkora összegű hasznot ért volna el a károkozás hiányában. Ha a bíróság az elmaradt haszonra vonatkozó követelését nem is találta volna megalapozottnak, akkor is vizsgálnia kellett volna a vagyonban beállt értékcsökkenést, illetve az általános kártérítés iránti indítványt is. Maga az alperes is azzal érvelt a kötelezettségszegési eljárásban, hogy a felperes piaci dominanciája megakadályozta a versenyt, amiből a felperes szerint következhetni lehet arra, hogy a felperes megnyerte volna a versenyjogilag tiszta koncessziós pályázatot, ezt cáfoló körülményeket pedig az alperes nem jelölt meg a perben.

A Brasserie-teszt alkalmazása nem vezethet arra, hogy a tagállami felelősség megállapítása túlzóan nehézé vagy kizárttá, vagy az elmaradt haszon megállapítása gyakorlatilag kizárttá váljon. A másodfokú bíróság e teszt harmadik feltétele körében elfoglalt álláspontja összeegyeztethetetlen az EUB gyakorlatával is, mert fogalmilag kizárja az aránytalan tagállami korlátozással okozott kár megtérítését, de legalábbis nem állapítható meg „minden észszerű kétséget kizár[ó]” módon, hogy összeegyeztethető lenne vele.

A letelepedési szabadság (EUMSZ 49. cikk) kérdésében a jogerős ítéleti döntés összeegyeztethetetlen az uniós jog alkalmazási körének, illetve a Brasserie-teszt első feltételének szabályaival, és ennek érdemi indokát sem adta.

A C-268/15. számú ítélet szerint csak akkor nem alkalmazandó a tagállami kárfelelősség rendszere, ha az ügy összes eleme egy tagállamra korlátozódik, és további együttes feltételként nincs semmilyen kapcsolat az alapeljárás (a kártérítési ügy) és az EUMSZ-ben biztosított alapszabadság között.

A másodfokú bíróság nem indokolta meg, miért nem tartja helyesnek a felperesi jogértelmezést, amely szerint csak akkor nem hivatkozhat az EUMSZ szerinti alapszabadság sérelmére, ha sem határon átnyúló eleme nincs a tényállásnak, sem elegendő kapcsolat nincs az alapszabadság és a kártérítési követelése között, vagy – ha a felperesi jogértelmezéssel egyetért –, miért hivatkozott arra, hogy a konkrét ügyben nincs elegendő kapcsolat az alapszabadság és az alapügy között.

Fenntartotta, hogy hivatkozhat a letelepedés szabadságának a sérelmére akkor is, ha az ügy minden eleme egyetlen tagállamra korlátozódik ugyan, azonban elegendő kapcsolat áll fenn a kártérítési ügy és az EUMSZ 49. cikke között. Elegendő kapcsolatnak minősül, hogy a felperes tulajdonosi körében más uniós tagállami személyek is megtalálhatók, akik gyakorolták a letelepedés szabadságát; de a magyar bírói gyakorlat alapján nem jogosultak kártérítési igényt érvényesíteni a felperes által elszenvedett kár miatt, figyelemmel arra is, hogy az államosítás egyedüli károsultja a felperes. Így, ha a felperes nem lenne jogosult kártérítésre, akkor a tagállami jogsértésnek nem lenne semmilyen következménye.

Az uniós jogi kárfelelősségi alakzat célja – szemben a tagállami polgári joggal – nem (kizárólag) az egyéni jogsérelem reparálása, hanem a közösségi jog hatékony érvényesülésének biztosítása [EUMSZ 4. cikk (3) bekezdés]. Kizártnak minősítette, hogy „minden észszerű kétséget kizár[ó]” módon megállapítható lenne:

helytelen az a jogértelmezése, amely szerint csak akkor nem hivatkozhat az EUMSZ szerinti alapszabadság sérelmére, ha sem határon átnyúló eleme nincs a tényállásnak, sem elegendő kapcsolat nincs az alapszabadság és a kártérítési követelése között.

Az EUMSZ 56. cikk szerinti szolgáltatásnyújtás szabadsága tárgyában is kifejtette, hogy a kártérítési ügy és a szolgáltatásnyújtás szabadsága között megfelelő kapcsolat áll fenn ahhoz, hogy kártérítés érdekében hivatkozhat e szabadsága sérelmére, illetve teljesüljön a Brasserie-teszt első feltétele. Annak ellenére hivatkozhat az alapszabadság sérelmére, illetve teljesül a Brasserie-teszt első feltétele, hogy ügye egy tagállamra korlátozódik, mert a felperes személyesen nem gyakorolta az érintett alapszabadságot. A másodfokú bíróság a szolgáltatásnyújtás sérelme körében sem indokolta, miért helyezkedett arra az álláspontra, hogy a konkrét ügyben nincs elegendő kapcsolat az alapszabadság és az alapügy között. Felperes szerint elegendő kapcsolatot jelent, hogy tulajdonosai más tagállamban letelepedettek, és évekkal a sérelmezett jogalkotás előtt nem az esetleges uniós jogi kártérítésre figyelemmel döntöttek úgy, hogy nem határon átnyúló szolgáltatásként, hanem leányvállalat útján nyújtják mobil parkolási szolgáltatásaikat, valamint a magyar bírói gyakorlat alapján nem is jogosultak kártérítési igényt érvényesíteni a felperes által elszenvedett kár miatt, és az EUB konzisztens gyakorlata szerint az is hivatkozhat alapszabadsága sérelmére, aki még nem kezdte meg annak gyakorlását.

A tulajdonhoz való joggal összefüggésben hivatkozott arra, hogy a Charta alkalmazható, és az alperes eljárása sértette a tulajdonhoz való jogát. A jogerős ítélet a Charta 51. cikk (1) bekezdésébe ütköző módon állapította meg, hogy az nem alkalmazandó.

Az alperes a mobilparkolási szolgáltatások államosítása során „az uniós jog alkalmazása körében” járt el. A Szolgáltatási Irányelv átültetése, illetve ennek elmulasztása, nem megfelelő végrehajtása körében az alperes az Unió jogát hajtja végre. Ha az uniós jog kötelezettséget ró egy tagállamra, és a tagállam ezt elmulasztja, az az uniós jog alkalmazási körébe tartozik.

A jelen ügyben az EUB megállapította, hogy az alperes megsértette az EUMSZ 56. cikkből eredő kötelezettségeit, mert aránytalan korlátozást vezetett be, és ezt az uniós jogra hivatkozva kívánta igazolni. Abból, hogy az EUB megállapította, hogy a nemzeti mobilfizetési rendszer alperes által, az Nmftv. és a Vhr. útján történő bevezetése és fenntartása uniós jogot sért, automatikusan következik, hogy a nemzeti mobilfizetési rendszer e jogszabályokkal történő bevezetésére és fenntartására az uniós jog alkalmazandó. Ha egy magatartásra az uniós jog alkalmazandó, akkor annak a Chartával való összeegyeztethetősége külön, önállóan vizsgálendő kérdés.

A jogerős ítélet nem tartalmaz érdemi indokolást arról, hogy miért ne tartozna a Charta tárgyi hatálya alá a sérelmezett alperesi magatartás, és miért ne kellene külön vizsgálni annak összeegyeztethetőségét a Charta 17. cikkével. Nem szól arról, miért ne minősülne a jelen ügyben releváns alperesi magatartás az uniós jog alkalmazásának, és miért ne tartozna a Charta tárgyi hatálya alá – annak ellenére, hogy az EUB gyakorlata szerint az uniós jog alkalmazásának minősül az alperes Szolgáltatási Irányelvből eredő kötelezettségének EUB által megállapított megszegése is, és az uniós alapszabadságok, EUB által megállapított alperesi korlátozása is a korlátozásokat megengedő uniós szabályokra hivatkozással. Az EUB ítéletéből következik, hogy a sérelmezett magatartásra az uniós joga alkalmazandó, azt az uniós joga szabályozza, különben az EUB nem állapíthatta volna meg, hogy az alperes megsértette az uniós jogot.

Ha a Charta alkalmazandó, akkor a tulajdonjog sérelmére a felperes is hivatkozhat, mert a Charta mindenkinek biztosítja a tulajdonhoz való jogot, nemcsak határon átnyúló ügyekben és nemcsak olyan ügyekben, ahol az elmulasztott tagállami kötelezettség célja magánszemélyeket jogokkal felruházni. Ha pedig a Charta alkalmazandó, akkor önálló kártérítési jogalapot képez. A felperes e tárgyban is kizártnak tartotta, hogy „minden észszerű kétséget kizár[ó]” módon megállapítható lenne: helytelen a

jogértelmezése, amely szerint a Charta tárgyi hatálya megállapítható, ebben az esetben pedig megilleti a tulajdon védelme.

A másodfokú ítélet indokolása szerint a Charta alkalmazása során megállapítható lenne, hogy az alperesi jogalkotás tulajdoni védelem alá eső javai élvezetébe jogellenesen beavatkozott, ezzel a megállapítással pedig nem egyeztethető össze az az álláspont, hogy nem bizonyított a felperesnek hátrányt okozó alperesi károkozás. Az alperesi jogalkotás tulajdoni védelem alá eső felperesi javak élvezetébe jogellenesen avatkozott be.

Az alperes a rPtk. 339. §-a, illetve a Ptk. 6:519. §-a alapján fennálló felelősségét egyrészt az uniós jogba ütköző jogalkotás, másrészt az Alaptörvénybe ütköző jogalkotás miatt állította, keresetét e jogszabályi rendelkezések megsértésével utasították el a bíróságok. Az alperes magyar jog alapján fennálló felelősségét a BH 2019.106., illetve 1/2019. számú polgári elvi határozatként közzétett döntésben meghatározott szempontok figyelembevételével kell elbírálni. Felperes szerint jelen ügyben nem szükséges az Alkotmánybíróság eljárása, mert a sérelmezett jogszabály az Alkotmánybíróság eljárása nélkül sem hordoz közjogi kötőerőt. Az EUB alperest elmarasztaló ítéletével ugyanis ugyanúgy visszamenőleg „kinyilvánítja, hogy ez a jogalkotási tevékenység nem hordoz közjogi kötőerőt,” mint a jogszabály Alkotmánybíróság általi, ex tunc hatályú megsemmisítése. A bíróság köteles az – EUB által megállapítottan – uniós jogba ütköző jogszabályt félretenni, eltekinteni annak alkalmazásától, a bíróság magánjogi kártérítési ügy elbírálását sem tagadhatja meg azon jogszabály „közjogi kötőerejére” történő hivatkozással, amely nem tekinthető érvényesen létrejöttnek, és amelyet tilos alkalmaznia. A bíróságok nem adták indokát, miért nem értenek egyet ezzel a felperesi állásponttal, csak megállapították, hogy alkotmányellenesség állítása esetén az alkotmánybíróság eljárása szükséges a közjogi kötőerő mint akadály elhárításához. A Kúria álláspontjából azonban az következik, hogy a magánjogi jogviszony elbírálásának akkor sincs akadálya, ha a közjogi kötőerőt mint akadályt nem az alkotmánybíróság (az alkotmányba ütközés miatt) hanem az EUB (az uniós jogba ütközés miatt) hárította el.

A felperes állította, hogy az Nmftv. és a Vhr. az Alaptörvénybe is ütközik, és kérte az eljárás felfüggesztését, az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését, erről a korábban már előterjesztett indítványról ugyanis egyik eljáró bíróság sem döntött. A másodfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 131. §-ába ütköző módon mellőzte az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését, és ez az ügy érdemére kihatott, ennek következtében a régi Ptk. 339. §-ába, illetve a Ptk. 6:519. §-ába ütköző módon utasította el a keresetét. Az Alkotmánybíróság eljárásának hiányában a bíróságok nem utasíthatják el azon az alapon a keresetét, hogy az Alkotmánybíróság nem semmisítette meg ex tunc hatállyal az érintett jogszabályokat. A nemzeti mobilfizetési rendszer bevezetésével az alperes megsértette az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított tulajdonhoz való jogot. Az alperes saját nyilatkozatai alapján megállapítható, hogy az Nmftv. és a Vhr. ún. diszfunkcionális jogszabály, mert az alperes egyedi ügyében jogszabályi formába öltöztetett, de tartalmilag jogalkalmazói döntést hozott. Kérte tehát, hogy a Kúria kezdeményezze az Alkotmánybíróság eljárását az Nmftv. 2. és 3. §-a, valamint a Vhr. 2. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és ex tunc hatályú megsemmisítése érdekében.

Előadta végül, hogy a fellebbezésében részletesen hivatkozott az elsőfokú eljárás során az anyagi pervezetésre és bizonyításra vonatkozó eljárási szabályok megsértésére a kár fennállása és összegszerűsége, illetve bizonyítása tekintetében. Minthogy keresete jogalapja fennáll, a kárral és összegszerűségével, ezek bizonyításával kapcsolatos eljárási szabálysértések relevánsak. Keresete kizárólag olyan uniós jogi érveken alapul, amelyekről az EUB még nem döntött, de amelyek logikusan következnek az EUB eddigi joggyakorlatából. Ezekről az uniós jogi kérdésekről a döntést az EUB-nak kell meghoznia, nem a magyar bíróságoknak, ezért indítványozta előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, és a felülvizsgálati kérelem függelékében megjelölte az előzetes döntéshozatali eljárást megalapozó kérdéseit.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

Álláspontja szerint a másodfokú bíróság döntése érdemben helyes a felperes uniós jogra alapított kereseti kérelmét illetően, nem történt olyan anyagi vagy eljárásjogi szabálysértés, ami az ügy érdemére kihatott volna. Indokolása szerint a felperesi érvek vizsgálatát a harmadik Brasserie-feltétel, az okozati összefüggés vizsgálatával kell kezdeni. Meggyőződése szerint hiányzik az okozati összefüggés a tagállami kötelezettségszegés és a felperes által állított kár között, és ez szükségtelenné teszi a felperes minden további érvének vizsgálatát.

A jogerős ítélet helyesen állapította meg, hogy a kötelezettségszegési eljárás során az EUB az alperes jogsértését az arányosság követelményének megsértése miatt mondta ki, és nem a monopólium bevezetése miatt. Az aránytalanság abban állt, hogy a tevékenységet jogszabály által kijelölt, 100%-os állami tulajdonban álló vállalkozás végezhetette, vagyis a kérdéses szolgáltatás nyújtásának jogát nem a piaci szereplők versenyeztetésével tette elérhetővé, hanem a jogszabályi kijelöléssel. De nem követett el jogsértést azzal, hogy egyszereplőssé tette a piacon gyakorolt szolgáltatást.

A felperes következetes jogállítása szerint kára abból származik, hogy tevékenységét nem folytathatta tovább. Ha az Nmftv. már eredetileg is koncessziós rendszert alkalmazott volna a mobilfizetési rendszert üzemeltető szereplő kiválasztására, a kötelezettségszegési eljárás marasztalás nélkül zárult volna le. A felperes viszont ebben az esetben sem folytathatta volna tovább a mobilfizetési rendszer üzemeltetését úgy, ahogyan azt addig tette. Mivel a tagállami jogsértés hiánya nem változtatna a felperes által sérelmezett eredményen, ebből logikusan következik, hogy nem a tagállami jogsértés okozta a sérelmes eredményt. Az, hogy felperes nem folytathatta tevékenységét, nincs okozati összefüggésben, logikai kapcsolatban – különösen nem a Brasserie-teszt által megkívánt közvetlenül – azzal, hogy a jogosult piaci szereplőt milyen módon választotta ki jogalkotó, és ilyen következtetés az Európai Unió Bíróságának ítéletéből sem olvasható ki. Ezért helyes a jogerős ítélet következtetése, hogy nincs okozati összefüggés a tagállami jogsértés és aközött, hogy felperes nem folytathatta tovább a mobilfizetési rendszer üzemeltetését.

A felperes az okozati összefüggés kapcsán felhozott jogeseteket tévesen értelmezi. Az okozati kapcsolat bizonyítására a felperes köteles, és a bizonyítatlanság következményeit is ő viseli. A felperes kétséget kizáróan képtelen bizonyítani, hogy az eljárás nyertese mindenképpen ő lett volna. Nem a szabályozás bevezetésének (EUB által marasztalt) módja, hanem (nem marasztalt) ténye miatt nem tudta tovább folytatni a tevékenységét.

A felperes kérelme a letelepedés szabadságára történő hivatkozása körében nem teljesíti a Brasserie-teszt első feltételét. A letelepedés szabadságának sérelme esetén az EUMSZ 49. cikkére kellett volna hivatkozni. A Szolgáltatási Irányelv 15. cikke nem állapít meg sem egy „másik szabadságot”, se nem terjeszti ki az EUMSZ tartalmát. A letelepedés szabadságát mint alanyi jogot az EUMSZ, és nem a Szolgáltatási Irányelv biztosítja. Az uniós kártérítési felelősség elengedhetetlen eleme a tényállás határon átnyúló jellege, márpedig a jelen ügy tényállásának nincsen határon átnyúló eleme.

A jogerős ítélet esetjogi hivatkozása, amelyben a Szolgáltatási Irányelv tisztán belső helyzetekre való alkalmazását látja igazoltnak, nem az uniós jog alapján fennálló kártérítési jog kontextusában fogalmazódott meg, hanem abban a tekintetben, hogy a szabálynak a tagállamok mint az irányelv címzettjei mennyiben kötelesek megfelelni, azt végrehajtani, jogalkotásuk során figyelembe venni. Ebből nem következik, hogy a Szolgáltatási Irányelv rendelkezéseire magánszemélyek minden esetben hivatkozhatnak kártérítési igényük érdekében, sőt ezen szabályoknak nem volt célja, hogy magánszemélyeket (többlet) jogokkal ruházzanak fel. A Szolgáltatási Irányelv a felperes részére nem biztosít jogokat.

Az EUMSZ 49. cikkére való hivatkozás sem vehető figyelembe. A felperes keresetlevelében ez a hivatkozás nem szerepelt, a per során tett nyilatkozata nem felelt meg a keresetváltoztatást tartalmazó nyilatkozat Pp. 185. § (2) bekezdésében előírt tartalmi feltételeinek. E körben a felperesnek nincs szabályszerűen előterjesztett kereseti kérelme.

A felperes nem hivatkozhat sikeresen a letelepedés szabadságának sérelmére, mert az EUB gyakorlata szerint a letelepedés szabadságára irányuló rendelkezések nem alkalmazandók egy kizárólag egy tagállamot érintő, belső ügyre. Jelen ügy minden eleme Magyarországra korlátozódik. Az, hogy a felperesnek közvetett külföldi tulajdonosai vannak, nem releváns, nem teremti meg a kellő kapcsolatot. E tulajdonosok nem részesei a jogvitának.

A kötelezettségszegési eljárásnak volt következménye: a kérdéses jogszabály helyett olyat kellett alkotni, ami megfelelt a Szolgáltatási Irányelvnek. Ennek Magyarország eleget is tett. Sem a közösségi jog hatékony érvényesülése, sem a lojalitási klauzula nem kívánja meg, hogy a tagállam feltétlenül kártérítést fizessen valakinek, amennyiben vele szemben valamilyen jogsértést megállapítanak. Az adott tényállás mellett a felperes kártérítési igénye érdemben megalapozatlan, mert annak feltételeit nem tudta igazolni. A C-268/15. számú ügyben megfogalmazott mindhárom feltétel teljesül, így felperes nem jogosult a szerződésen kívüli tagállami deliktuális kárfelelősségre hivatkozással igényt érvényesíteni az EUMSZ 49. cikke alapján.

A szolgáltatásnyújtás szabadságára hivatkozás körében sem teljesül a Brasserie-ítélet szerinti első feltétel. A felperes nem hivatkozhat arra, hogy sérült a szolgáltatásnyújtás szabadságához fűződő joga, ha egyben a letelepedés szabadságának sérelmére is hivatkozik, ezek ugyanis kizárják egymást. A felperes a mobilfizetési szolgáltatást nyújthatta volna más tagállamban Magyarországon letelepedve, ezt a kifogásolt jogszabályok nem tiltották.

Amennyiben a felperes hivatkozhatna a szolgáltatásnyújtás szabadságára, igénye akkor sem lehetne sikeres, mert a töretlen bírósági gyakorlat szerint e rendelkezések nem alkalmazandók olyan tevékenységekre, amelyek egy tagállamra korlátozódnak, a felperes tevékenysége pedig kizárólag Magyarországra korlátozódott. Az alperes vitatta, hogy releváns kapcsolat állna fenn az alapeljárás tárgya és körülményei, valamint e szabadság között.

Az Unió jogának hatékony érvényesülését az biztosítja, hogy gátat szab annak, magánszemélyek olyan jogsérelemre hivatkozással kíséreljenek meg kártérítéshez jutni, amely jogot maguk nem is gyakoroltak és nem is kívántak gyakorolni. Nincs olyan szabály, ami kötelezővé tenné valamely tagállam számára, hogy amennyiben kötelezettségszegési eljárás során elmarasztalják, feltétlen kártérítést kellene fizetnie valakinek. Felperes nem gyakorolta és nem is akarta gyakorolni a szolgáltatásnyújtás szabadságát, így erre alapítva szükségszerűen nem érhetne sérelem.

A tulajdonjog sérelme körében kifejtette, önmagában a Charta rendelkezéseire a felperes nem hivatkozhat, az részére nem biztosít érvényesíthető alanyi jogot. A felperes tulajdonhoz való joga nem sérült, ezért a Charta alkalmazása nem merül fel. A felperes keresetlevelében egyáltalán nem jelölte meg, mely dolog feletti tulajdonjoga hogyan sérült, csupán absztrakt módon hivatkozott tulajdonjoga sérelmére. Nem igazolta, hogy valóban rendelkezett a tulajdonjogi védelem alá eső javakkal, illetve, hogy azok valós értékkel bírtak (pl. a számítástechnikai megoldások, a know-how tartalma, stb.) vagy, hogy ezek pontosan mik, miben testesülnek meg.

A felperes nem jelölte meg konkrétan, mely tulajdona gyakorlásában volt akadályoztatva, milyen dolgot nem tudott használni, birtokolni, vagy volt kénytelen értékesíteni. Ezek pontos megjelölése hiányában tulajdoni sérelmére való hivatkozás az elbírálásra alkalmatlan. A felperes nem igazolta, hogy az általa a keresetlevelében támadott jogszabályi rendelkezések ezek használatát hogyan korlátozták. A támadott

rendeletek nem vonják el a felperes javait, eszközei fölött fennálló tulajdonjogát, és vagyoni értékű jogtól sem fosztják meg. A felperes nem tudta érdemben igazolni, hogy az uniós jogon alapuló tagállami kártérítési felelősség feltételei fennállnak a Charta 17. cikke tekintetében.

A magyar jogra alapított érdemi döntés is helyes. Fenntartotta, hogy felperes régi Ptk.-ra való hivatkozása nem vehető figyelembe.

A felperes álláspontja szerint a magyar joggyakorlat alapján a jogalkotással okozott kártérítési felelősséghez nem feltétlen szükséges az Alkotmánybíróság megsemmisítő döntése, ugyanis szerinte ugyanezt a joghatást váltja ki az EUB C-171/17. számú ítélete is. Alperes szerint viszont az uniós jog megsértése kizárólag abban az esetben alapozhat meg kártérítési felelősséget, ha a felperes igazolja a Brasserie-feltételek teljesülését. Téves jogi álláspont, hogy csupán a kötelezettségszegési eljárás eredményeként, az EUB ítéletére tekintettel az állami kárfelelősséget automatikusan meg kellene állapítani. Figyelemmel arra, hogy felperes a Brasserie-feltételek teljesülését nem tudta igazolni, a kárfelelősség megállapítása már a jogalap szintjén sem történhetett meg.

Vitatta, hogy alperes kárfelelőssége megállapítható tisztán uniós jogi rendelkezések és EUB esetjoga alapján, és hogy ettől különböző lenne a magyar jog alapján, az „uniós jog sérelme miatt” fennálló felelősség. Hivatkozott a C-6/90. és C-9/90. számú ítéletre, amely szerint „minden tagállam belső jogrendszerének feladata kijelölni a hatáskörrel rendelkező bíróságot, és meghatározni a bírósághoz fordulás azon eljárási szabályait, amelynek célja, hogy biztosítsák azoknak a jogoknak a teljes körű védelmét, amelyeket a közösségi jog szabályai a jogalanyoknak biztosítanak. Amennyiben a felperes uniós jogra alapított kérelme sikertelen, szükségszerűen a magyar jogra alapított, az „uniós jog sérelme” miatti kérelme sem lehet sikeres.

A felperes kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság elmulasztott döntést hozni az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezéséről. A másodfokú bíróság formális döntést nem hozott, de ez nem minősül az ügy érdemére kiható lényeges szabályok megsértésének, így a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére nem ad alapot. Nincs olyan, az Alkotmánybíróság által eldöntendő kérdés, ami az ügy érdeme szempontjából releváns lenne, amivel kapcsolatban indokolt annak eljárását kezdeményezni.

A felülvizsgálati kérelemnek az anyagi pervezetéssel és bizonyítással kapcsolatos kifogásai nem alkalmasak az ügy érdemére kiható jogszabálysértés igazolására, különösen, hogy olyan eljárási jogszabálysértést a felperes nem jelölt meg, amit a másodfokú bíróság követett volna el. A kereset összecszerűségéhez kötődő, az anyagi pervezetésre és bizonyításra vonatkozó eljárásjogi szabályok megsértését állító felperesi érvekkel kapcsolatban a másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy azok vizsgálata felesleges, hiszen jogalap hiányában az összecszerűséggel kapcsolatos esetleges eljárásjogi jogszabálysértésnek nem lett volna jelentősége.

Az előzetes döntéshozatali indítványra tekintettel kifejtette, hogy a felperes a harmadik konjunktív Brasserie-feltétel teljesülését nem tudta igazolni, az ügy érdeme szempontjából az első feltétellel kapcsolatos kérdéseknek, továbbá sem a letelepedés szabadsága, sem a szolgáltatásnyújtás szabadsága, sem a Charta alkalmazása körében nincs olyan bizonytalan, vagy az ügy érdemi eldöntése tekintetében releváns uniós jogértelmezési kérdés, amelyre tekintettel szükséges volna előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni.

A Kúria döntése és jogi indokai

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A felperes keresetében a Magyar Állam mint az Európai Unió tagállama által alkotott jogszabályoknak az Unió jogába ütközése miatt kérte az alperes kártérítési felelőssége megállapítását, kártérítésben marasztalását. Vitán felül áll, hogy az EUB C-171/17. számú ítéletében megállapította: Magyarország nem teljesítette a szolgáltatók letelepedésének szabadsága körében a Szolgáltatási Irányelv 15. cikke (2) bekezdés d) pontjából és a szolgáltatásnyújtás szabadsága körében az EUMSZ 56. cikkéből eredő kötelezettségeit, mivel az Nmftv. és a Vhr. által szabályozott nemzetimobil fizetési rendszert vezetett be és tartott fenn. Az uniós jog megsértését és annak mibenlétét az EUB ítélete meghatározta. Az uniós jogi kárfelelősségi alakzat célja – szemben a tagállami polgári joggal – nem (kizárólag) az egyéni jogsérelem reparálása, hanem a közösségi jog hatékony érvényesülésének biztosítása [EUMSZ 4. cikk (3) bekezdés.

Az EUB C-46/93. és C-48/93. számú ügyben meghozott (Brasserie) ítélete szerint ha a közösségi jog egy tagállam általi megsértése a nemzeti jogalkotónak tudható be, amely olyan területen jár el, ahol jogalkotási döntései vonatkozásában széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik, a jogsérelmet szenvedő magánszemélyeknek joguk van a kártérítésre, amennyiben a megsértett közösségi szabály célja, hogy őket jogokkal ruházza fel, a jogsértés kellően súlyos, és fennáll a közvetlen okozati összefüggés a jogsértés és a magánszemélyek által elszenvedett kár között. E fenntartással, az államnak a nemzeti jog felelősségi szabályainak keretei között kell a közösségi jog neki betudható megsértésével okozott kár következményeit orvosolnia azzal a feltétellel, hogy az alkalmazandó nemzeti jogszabályok által meghatározott feltételek nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint azok, amelyek a hasonló jellegű, nemzeti jogon alapuló igényekre vonatkoznak, vagy nem lehetnek olyanok, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé tegyék a kártérítés elérését.

Ahogy mindkét fokon eljáró bíróság rögzítette, az ún. Brasserie-teszt alapján azt kell vizsgálni: történt-e uniós alanyi jogsértés, a jogsértés kellően súlyos volt-e, és a jogsértés és az érvényesített kár között fennáll-e közvetlen okozati összefüggés. E három feltétel konjunktív, bármelyik hiányában a kártérítési felelősség nem állapítható meg. Ezért téves a felperesnek az az okfejtése, hogy az uniós alanyi jogsértés megállapítása esetén a többi feltételt nem kell vizsgálni.

A felülvizsgálati kérelem külön-külön részletesen foglalkozott a letelepedés szabadsága, a szolgáltatásnyújtás szabadsága és a tulajdonhoz való jog megsértésével, ezáltal az alperesnek az uniós jog megsértése miatti kártérítési felelősségével. A Kúria álláspontja szerint azonban mindhárom esetben az ún. Brasserie-teszt alapján kell a kártérítési felelősség fennállását vizsgálni, ezért a külön-külön értékelés a következők miatt szükségtelen.

A jogerős ítélet az uniós jog megsértése és a felperes által érvényesített kár közötti közvetlen okozati összefüggés hiányán alapul, ezért nem mellőzhető a C-171/17. számú ítéletben meghatározott uniós jogsértés értelmezése. A 48. és 49. bekezdés értelmében az általános érdekű szolgáltatásokról szóló 26. jegyzőkönyv 1. cikke szerint a tagállamok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek a tekintetben, hogy hogyan gondoskodnak a felhasználók igényeihez legközelebb álló módon e szolgáltatások nyújtásáról, más által való ellátásáról, illetve megszervezéséről. A tagállamok – az uniós jog tiszteletben tartása mellett – jogosultak az általános érdekű szolgáltatásaik terjedelmét és megszervezését meghatározni, figyelembe véve különösen a nemzeti politikájukra jellemző sajátos célokat. E tekintetben a tagállamok mérlegelési jogkörét a Bizottság csak nyilvánvaló hiba esetén kérdőjelezheti meg. A 88. és 89. bekezdés rámutatott, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az olyan nemzeti szabályozás (Nmftv. és a Vhr.), amely valamely gazdasági tevékenység gyakorlását egyetlen köz- vagy magánjogi gazdasági szereplő javára szóló kizárólagossági rendszernek rendeli alá, a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozásának minősül. E korlátozás akkor igazolható, ha közérdeken alapuló nyomós oknak felel meg, alkalmas a közérdekre irányuló kitűzött cél megvalósításának biztosítására, és nem lépi túl az annak megvalósításhoz szükséges mértéket. A C-171/17. számú ítélet 90. bekezdése alapján az EUB nem azért marasztalta el a Magyarországot mert nemzeti mobilfizetési rendszer tekintetében monopóliumot alakított ki, hanem, mert

a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozását aránytalannak minősítette, mivel léteztek az Nmftv.-ből és a Vhr.-ből eredő intézkedéseknél kevésbé kényszerítő, a szolgáltatásnyújtás szabadságát kevésbé korlátozó intézkedések, amelyek lehetővé teszik a kitűzött célok elérését.

Az unió nem vitatja el az egyes tagállamoknak azon jogát, hogy egy gazdasági tevékenység folytatását a korábbtól eltérően szabályozzák – és a felperes valójában ezt sérelmezte –, még a monopólium bevezetését sem, csak azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságát érintő intézkedés ne lépje át a közérdek megvalósításához szükséges mértéket. Ebből levonható az a következtetés, hogy ha a magyar jogalkotó eleve az egyes közszolgáltatások egységes elektronikus értékesítéséről szóló 2020. évi CXLV. törvény szerinti nyilvános koncessziós pályázatot írt volna elő a szolgáltató kiválasztására, nem ütközött volna az Unió jogába. Egy nyilvános pályázat eredményéről azonban nem mondható ki, hogy annak nyertese mindenképpen a felperes lett volna, így az a körülmény, hogy a felperes elvesztette a magyarországi szolgáltatásának lehetőségét, nincs közvetlen okozati összefüggésben a C-171/17. számú ítéletben megállapított jogsértéssel. Az a körülmény, hogy az Nmftv. megalkotása előtt a felperes ténylegesen monopolhelyzetben volt a releváns piacon, nem elegendő annak az ítéleti következtetésnek a levonásához, hogy egy koncessziós pályázat nyertese is bizonyosan ő lett volna, hiszen az állami monopóliumba vonáskor azonnal volt olyan más piaci szereplő, aki a felperesnél szélesebb körű szolgáltatás nyújtására is képes volt.

A felperes érvelése szerint az okozati összefüggés bizonyítása nem őt terhelte. Az EUB C-224/01. számú (Köbler) ítéletének 58. bekezdése kimondta, hogy „[a] közvetlenül a közösségi jog által [...] biztosított kártérítéshez való jog létezésétől függően a felelősségre vonatkozó nemzeti jog keretein belül kell az államnak az okozott károk következményeit orvosolnia, azzal a feltétellel, hogy a kártérítési felelősség nemzeti jogszabályokban szabályozott feltételei nem lehetnek szigorúbbak, mint azok, amelyek a hasonló jellegű, nemzeti jogon alapuló igényekre vonatkoznak, valamint nem lehetnek olyanok, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézvé tegyék a kártérítés megszerzését...”. A nemzeti jog, a jelen perben még alkalmazandó régi Ptk. 339. § (1) bekezdése – egybe vetve a Pp. 265. § (1) bekezdésével – a felperes bizonyítási érdekébe utalja, nemcsak a jogellenes magatartás és a kár, de a kettő közötti okozati összefüggés bizonyítását is, hiszen a felperes érdekében áll, hogy a kártérítési felelősség ezen feltételeinek fennállását a bíróság valóságnak fogadja el.

A C-171/17. számú ítélet alapján a jogsértés ténye, ezáltal a jogellenes magatartás megállapítása megtörtént, sem az első-, sem a másodfokú bíróság ezzel ellentétes megállapítást nem tett. A felperes állította, hogy kár érte, ennek bizonyítása őt terhelte. A bizonyítási teher megfordítása csak abban az esetben lett volna indokolt, ha a károsodáshoz vezető folyamat meghatározásához szükséges információval kizárólag az alperes rendelkezett volna. Ilyen információ-aszimmetrikus helyzet azonban a peres felek viszonyában nem mutatkozik, hiszen a felperesnek tökeerős szakvállalkozóként, saját állítása szerint is a – sérelmezett alperesi magatartást megelőző időben – legnagyobb piaci szereplőként mindazon releváns információkkal rendelkeznie kell, amelyekkel az alperes bír. A felperes bizonyítási feladata volt, hogy egy, az Unió jogának is megfelelő rendszer kialakítása mellett kizárólag ő lehetett a koncessziós pályázat nyertese.

A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott kúriai gyakorlat nem követhető ebben az ügyben. Azokban az ügyekben a Kúria az egészségkárosodásból fakadó igényérvényesítés kapcsán a felróhatósága kimentése (nem pedig az okozati összefüggés) körébe eső tények bizonyítását várja el az egészségügyi szolgáltatótól.

A felülvizsgálati kérelem szerint az alperes felelőssége a Polgári Törvénykönyv (akár a régi Ptk., akár a Ptk.) általános szabályai alapján megállapítható. Hivatkozása szerint az Nmftv. és a Vhr. nem hordoz közjogi kötőerőt. A Kúria a magyar jog alapján fennálló kártérítési felelősség kérdésében éppen a felperes által hivatkozott BH2019. 106. döntés indokolására utal. Eszerint „az Alkotmánybíróságnak a jogalkotói

tevékenység kifejtésével vagy annak elmulasztásával megvalósított alaptörvénysértést kimondó határozata önmagában még nem alapozza meg a jogalkotóval szembeni kártérítési igényt. Ez csak a jogalkotói magatartás jogellenességének megállapítására alkalmas. Ezen túl a kárigény elbírálásához szükséges a Ptk. 6:519-534. §-ában foglalt egyéb feltételek fennállásának vizsgálata is.” Vagyis ez esetben is vizsgálendő a jogellenesnek minősített/tartott magatartás és az érvényesített kár közötti okozati összefüggés fennállása. Az okozati összefüggés fennállása a jelen ítélet [117]-[117] bekezdése értelmében nem állapítható meg.

A felperes felülvizsgálati kérelmében 9 kérdésben kérte a Kúriától az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezését. Előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése akkor indokolt, ha a nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő ügyben olyan értelmezési kérdés merül fel, ami az uniós jog egységes alkalmazása szempontjából szükséges, vagy ha a meglévő esetjog nem ad szükséges iránymutatást egy új jogi helyzet kezeléséhez.

A jogerős ítélet a felperes kártérítés iránti keresetét azon az alapon utasította el, hogy a C-46/93. és C48/93. számú (a továbbiakban: Brasserie) ítélet 74. pontja szerinti, a magánszemélyeknek okozott károkért fennálló tagállami felelősség megállapításához szükséges három együttes feltétel közül a jogsértés és a magánszemély kára közötti közvetlen okozati összefüggés hiányzik. A felperesi kezdeményezés d) pontja foglalkozik a jogerős ítéletnek ezzel az elemével.

A Kúria álláspontja szerint a meglévő és a felek által fel is hívott esetjog megadja a szükséges iránymutatást a kártérítési felelősség elemeit, így az okozati összefüggést illetően is abban a kérdésben, hogy kit terhel a bizonyítás. E tárgyban nem volt szükséges az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése, ezért a Kúria a felperes erre irányuló kérelmét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 130. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése értelmében, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását. A felperes az Nmftv. 2. és 3. §-a, illetve a Vhr. 2. § (1) bekezdése alaptörvény-ellenessége megállapítása érdekében kérte az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését. A perben azonban e két jogszabály megjelölt rendelkezéseit nem kellett alkalmazni, hiszen a per tárgya éppen e két jogszabálynak az uniós jogába ütközése miatti kártérítési felelősség volt, erre tekintettel a Kúria a Pp. 131. § (4) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezése iránti kérelmet is elutasította.

A fentiek szerint a Kúria megállapította, hogy a kártérítési felelősség konjunktív feltételei bizonyítása hiányában a felperes kártérítésre irányuló keresete alaptalan, erre tekintettel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Pfv.VI.20.837/2022/9. számú precedensképes határozata

Feldolgozta: Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd

2023/II/3

Tárgyszavak

kármegosztás, önhiba, utas közrehatása, adózatlan jövedelem, keresetvesztés, jövedelempótló járadék

I. 10%-os kármegosztás a 300 km/ó sebességgel haladó gépjármű utasának esetében a vezető figyelmeztetésének elmaradása miatt.

A közrehatás vizsgálatára a felülvizsgálati kérelem elbírálása kapcsán nem kerülhet sor, ha azt a fellebbezésben nem sérelmezték.

II. A bejelentett munkahely hiánya a járadék megállapítását nem zárja ki. A járadék alapja munkavégzésből származó nem adózott jövedelem is lehet [Kúria Pfv.III.21.111/2016/8. (EBH 2020.P.1.)]. Ha a károsult tényleges munkavégzését és az abból származó jövedelmét bizonyítja, alappal tarthat igényt keresetvesztése megtérítésére, függetlenül attól, hogy adófizetési kötelezettségét teljesítette-e vagy sem (Kúria Pfv.III.22.061/2017/4.).

Pusztán az, hogy adózatlan jövedelem esetén a bizonyítás nehezebb, nem alapozza meg a Ptk. 6:528. § (3) bekezdésben foglaltak megkísérlése nélkül a (4) bekezdésre történő hivatkozást (Kúria Pfv.III.21.600/2019/6.).

A jövedelem kiesésnek, mint a jövedelempótló járadékra való jogosultság konjunktív feltételei egyikének hiánya miatt a kereset e részében nem teljesíthető.

Ptk. 2:52. §, 6:522. §, 6:535. § (1) bek., 6:537. § (1) bek., 6:539. § (1) bek.

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

A felperes 2014. szeptember 5-én autópályán személygépkocsi utasaként utazott. A személygépkocsi vezetője 300 km/órát meghaladó sebességgel való haladása során elvesztette uralmát a jármű felett, és ennek következtében először a menetirány szerinti baloldalon lévő szalagkorlátnak, majd a jármű bal oldali kerekével egy híd peremének ütközött, a jobb oldali irányba kivágódva átsodródott a menetirány szerinti jobb oldalra, és végül ismételen szalagkorlátnak ütközve, a magas part oldalán tovább csúszva a vízvezető árokba csapódott.

A felperes a balesetben subtrochantericus törést, keresztcsonttörést, a lábszár törését, a csípő és alsó végtag II. fokú égési sérülését, a szeméremcsont törését, az ágyékcsigolyák többszörös törését és az alsó végtagok nyílt sérülését szenvedte el. A személygépkocsi vezetőjét a Marcali Járásbíróság – a Kaposvári Törvényszék mint másodfokú bíróság végzésével helybenhagyott – ítéletében bűnösnek mondta ki közúti baleset okozásának vétségében. A gépjárműre egy csehországi biztosítótársaságnál állt fenn kötelező felelősségbiztosítás. Az alperes a perindítás előtt 255.250 forint kártérítést, 3.508 forint késedelmi kamatot és 3.000.000 forint sérelemdíjat fizetett meg a felperesnek.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

A felperes módosított keresetében – egyebek mellett – a 2014. szeptember 5-től 2020. december 15-ig terjedő időre 8.283.500 forint lejárt jövedelempótló járadék és annak 2015. április 28-tól járó késedelmi kamata, 2020. december 16-tól véghatáridő nélkül havi 101.500 forint jövedelempótló járadék, valamint 26.000.000 forint sérelemdíj és annak 2014. november 29-től számított késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Hivatkozott a felperes felróható károsulti közrehatására, és annak mértékét 50%-ban kérte meghatározni. A jövedelempótló járadékigényt megalapozatlannak tartotta, és előadta, hogy a felperes a baleset előtti és utáni jövedelmét, a végzettségét, a társadalombiztosítási ellátásra jogosultságát, valamint azt sem bizonyította, hogy az egészségi állapotának és végzettségének megfelelő munkát keresett. A keresetben követelt sérelemdíj mértékét rendkívül eltúlzottnak találta.

Az első- és másodfokú ítélet

Az elsőfokú bíróság ítéletével az alperest – többek között – 3.600.000 forint sérelemdíj és annak 2014. november 29-től járó késedelmi kamata felperes javára való megfizetésére kötelezte, a keresetet a további sérelemdíj és a jövedelempótló járadék tekintetében elutasította. Döntését a Ptk. 2:52. § (1) és (2) bekezdésére, 6:522. § (1) és (2) bekezdésére, 6:535. § (1) bekezdésére, 6:537. § (1) bekezdésére, 6:539. § (1) bekezdésére, továbbá a Gfbt. 4. § (1) bekezdésére, 12. §-ára és 43. § (1) bekezdésére alapította.

Megállapította, hogy a felperes 10%-os mértékben közrehatott a kár bekövetkezésében. Ezt azzal indokolta, hogy a gépjármű két és félszeres sebességtűllépésére, a felperes vezetés közbeni magatartására, vagyis a huzamosabb ideig tartó menet közbeni videózásra és a gépjárművek melletti elhaladás igen rövid észlelési időtartamára figyelemmel nem tudta elfogadni a felperesnek azt az állítását, hogy a kiemelkedően magas sebességet nem érzékelte. Álláspontja szerint bár a felperes utasként tartózkodott a gépjárműben, s így közvetlen ráhatása annak sebességére nem lehetett, minimálisan is elvárható magatartás lett volna tőle a gépjármű vezetőjének figyelmeztetése. Utalt arra, hogy mindez – még ha csak közvetetten is, de – jelentős mértékben közrehatott a sérülések kialakulásában.

A jövedelempótló járadékigényt sem jogalapjában, sem összecszerúságában nem találta bizonyítottnak. Hivatkozása szerint a felperes által e körben rendelkezésre bocsátott bizonyítékok sem a felperes végzettségét, sem a baleset előtti és utáni jövedelmét, sem a társadalombiztosítási juttatásban való részesedését nem támasztották alá.

A sérelemdíj mértékét a jogsértés súlyára, annak a sértettre gyakorolt hatására és a felperes közrehatására figyelemmel, a jogsértés időpontjában fennállott ár- és értékviszonyokat is szem előtt tartva 3.600.000 forintban határozta meg. Ennek során abból indult ki, hogy a felperes testi épséghez és egészséghez való jogának sérelme a sérelemdíjra való jogosultságát megalapozta. Tekintettel volt arra, hogy e jogcímen az alperes peren kívül 3.000.000 forintot megfizetett a felperesnek. Értékelte, hogy a perben kirendelt szakértő szakvéleménye szerint a felperes állapota végállapot, de az idő előrehaladtával a baleset utáni degeneratív folyamatok miatt állapotrosszabbodás még bekövetkezhet. A szakvélemény alapján megállapította azt is, hogy a felperes baleset folytán kialakult maradványállapota a mindennapi élettevékenységeit elsősorban az alsó végtagokat terhelő tevékenységek körében nehezíti meg közepes fokban. Mindemellett figyelembe vette, hogy a szakvélemény szerint a felperes a balesettel okozati összefüggésben kialakult poszttraumás stressz zavar egy-egy tünetét mutató maradványállapotban szenved, a pszichés zavara ugyanakkor nem olyan jellegű és mértékű, amely pszichiátriai szakorvosi kezelést indokolna.

A fellebbezések folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett – egyebek mellett a jövedelempótló járadék és a sérelemdíj megfizetése iránti keresetről szóló – rendelkezését helybenhagyta.

A jövedelempótló járadék esetében helytállónak minősítette az elsőfokú bíróságnak a jogalap és az összecszerúság bizonyíthatatlanságára vonatkozó következtetését. Azt annyiban egészítette ki, hogy a felperes tárgyaláson tett nyilatkozata és korábbi élettársának tanúvallomása alapján a minimálbérre alapított járadékigény megalapozatlannak minősült. Kiemelte ugyanakkor: a felperesnek azt nem kellett igazolnia, hogy a kárenyhítés körében a végzettségének és egészségi állapotának megfelelő munkát keresett-e, hiszen a baleset előtt és azután is adminisztratív irodai munkakörben dolgozott. Emiatt súlytalannak tartotta azt a fellebbezési hivatkozást, amely szerint a felperes a végzettségének megfelelő, jellemzően nehéz fizikai

munkát vállalni nem tud. Hangsúlyozta továbbá, hogy bár a bírói gyakorlat szerint bejelentett munkahely hiányában sem kizárt a jövedelempótló járadék megállapítása, azonban a felperes a be nem jelentett munkaviszonyából származó jövedelmére vonatkozó bizonyítást nem ajánlott fel, és konkrétumok hiányában a személyes előadása is töredékes volt, az nem vágott egybe a korábbi élettársának tanúvallomásával.

A sérelemdíj kapcsán az alperes csatlakozó fellebbezésére tekintettel megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a felperes közrehatásának mértékét minden releváns körülmény figyelembevételével, helyesen határozta meg, és ezért annak felülmérlegelése nem volt indokolt. A sérelemdíj mértékének a felperes fellebbezésében kért felemelésére sem látott indokot. E körben utalt arra, hogy bár az elsőfokú bíróság a felperes fiatal életkorát nem értékelte a sérelemdíj összegét meghatározó tényezőként, de a baleset miatti maradványállapotát figyelembe vette, amely értelemszerűen a munkaképesség-csökkenés mértékét is magában foglalja. Megítélése szerint a 6.600.000 forint sérelemdíj a baleset összes körülményére és következményére tekintettel, a felperes fiatal életkorát is mérlegelve alkalmas a felperest ért hátrányok kompenzálására.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését, a jövedelempótló járadék tekintetében az alperesnek a keresettel egyező marasztalását és a sérelemdíj mértékének 20.400.000 forintra való felemelését, másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Megsértett jogszabályhelyként a rPp. 164. § (1) bekezdését, 206. § (1) bekezdését és 253. § (2) bekezdését, a Ptk. 2:52. § (1) és (2) bekezdését, 6:522. § (1) és (2) bekezdését, valamint 6:537. § (1) bekezdését jelölte meg.

A jövedelempótló járadék vonatkozásában előadta, hogy a baleset előtti jövedelmét a perbeli tanúvallomásokkal bizonyította. Sérelmezte, hogy a korábbi munkáltatója tulajdonosának tanúkénti kihallgatását az elsőfokú bíróság indokolás nélkül mellőzte. Állította, hogy a baleset idején ugyan munkaviszonyban állt, de azzal összefüggésben társadalombiztosítási ellátásban nem részesült. Hivatkozott továbbá arra, hogy a balesetet követően 2019-ig szerzett jövedelmet, és az újabb munkaviszony létesítéséig, 2021. július 9-ig jövedelme egyáltalán nem volt. Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a terhére értékelte a végzettsége igazolásának elmaradását, holott előadta, csak nyolc általános iskolát végzett. Hangsúlyozta, hogy a gépjármű vezetőjének a jelentős sebességtúllépésre való figyelmeztetésének elmaradásához nem lehetett volna azt a súlyos következményt fűzni, amely a 10%-os mértékű közrehatásának megállapítását jelentette. Érvelése szerint ugyanis egyáltalán nem volt bizonyosra vehető, hogy a gépjármű vezetője a figyelmeztetés esetén a sebességet valóban csökkentette volna, éppen ezért utasként tényleges ráhatása a sebesség csökkentésére nem volt. Erre tekintettel a jövedelempótló járadék megítélése esetén is kérte a terhére alkalmazott kármegosztás mellőzését.

Hivatkozott arra, hogy az elsőfokú bíróság a sérelemdíj mértékének meghatározásakor a közrehatás indokolatlan figyelembevétele mellett nem értékelte a fiatal életkorát és az életkorához illő tevékenységek lehetetlenné válását, míg a másodfokú bíróság az életkorát csupán formálisan tüntette fel az értékelendő szempontok között. Lényegesnek tartotta, hogy a baleset előtt az életkorának megfelelő aktív életet élt, nagy baráti köre volt, a baleset óta azonban semmilyen fizikai megerőltetéssel járó hobbit nem űz, és a mai napig rendszeres fájdalmai vannak, a korábbi élettársi kapcsolata a baleset közvetett következményeként megszakadt, és a baráti köre is leépült. Álláspontja szerint a bíróságok nem értékelték kellőképpen azt a szakértői megállapítást, hogy a lábízületei elváltozását okozó degeneratív folyamatok felgyorsulása

várható, ami ténylegesen be is következett. Emellett sérelmezte annak kellő súllyal való értékelésének elmaradását, hogy a munkaképesség-csökkenése 40%-os, míg az össz-szervezeti egészségkárosodása 32%-os mértékű.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A Kúria a rPp. 275. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott – az elsőfokú bíróság ítéletét a jövedelempótló járadék megfizetése iránti keresetet teljes egészében, míg a sérelemdíj megfizetésére irányuló keresetet részben elutasító részében helybenhagyó – rendelkezése a felperes által megjelölt és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő.

A Kúria előrebocsátja, hogy a felülvizsgálati eljárás tárgya a jogerős ítélet, amely csak olyan kérdésben támadható felülvizsgálati kérelemmel, amely az első- és másodfokú eljárásnak is tárgya volt (BH 2017.232.II., BH 2002.283.II.), a felülvizsgálatnak csak olyan jogi álláspont, mulasztás szolgálhat alapjául, amely az eljárás korábbi szakaszaiban is a per tárgya volt (BH 1996.372.).

A felperes a felülvizsgálati kérelmével érintett mindkét kereseti követelés tekintetében vitatta a közrehatását, és ennek megfelelően anyagi jogi jogszabálysértésként a Ptk. 6:537. § (1) bekezdésének téves alkalmazására is hivatkozott. Mindezt azonban a fellebbezésében nem sérelmezte. A másodfokú bíróság az alperes csatlakozó fellebbezésre tekintettel a sérelemdíj esetében vizsgálta azt, hogy indokolt-e az elsőfokú bíróság ítéletében meghatározott 10%-nál nagyobb mértékű közrehatás megállapítása. A másodfokú bíróság tehát a közrehatás fennállásának kérdésében nem foglalt, és azzal összefüggő fellebbezés, illetve csatlakozó fellebbezés hiányában nem is foglalhatott állást. Ennél fogva pedig az ismertetett tartalmú felülvizsgálati támadás érdemben nem volt vizsgálható.

A jövedelempótló járadék vonatkozásában a másodfokú bíróság helyesen utalt arra, hogy a bejelentett munkahely hiánya a járadék megállapítását nem zárta ki. A járadék alapja ugyanis munkavégzésből származó nem adózott jövedelem is lehet [Kúria Pfv.III.21.111/2016/8. (EBH 2020.P.1.)]. Amennyiben tehát a károsult a tényleges munkavégzést és az abból származó jövedelmét bizonyítja, úgy alappal tarthat igényt keresetvesztése megtérítésére, függetlenül attól, hogy adófizetési kötelezettségét teljesítette-e vagy sem (Kúria Pfv.III.22.061/2017/4.). A kereset elutasításának indoka az adott esetben sem a járadék alapjaként megjelölt jövedelem adózatlan volta, hanem a releváns tényállítások bizonyítatlansága volt. Ezzel összefüggésben hangsúlyozni kell, hogy a felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból eltérő következtetés is levonható lett volna; az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni [Kúria Pfv.I.21.474/2011/10. (BH 2013.119.II.)]. A bíróságok a bizonyítás eredményének okszerű mérlegelésével vonták le azt a következtetést, hogy a felperes a baleset előtti és a baleset utáni jövedelmét bizonyítani nem tudta. E körben a felperes előadása mellett helytállóan értékelték a tanúvallomásokat, az említett tények alátámasztására alkalmas okirati bizonyítást pedig a felperes felajánlani nem tudott. [A felülvizsgálati kérelemhez csatolt munkáltatói igazolás tartalmát viszont a rPp. 275. § (1) bekezdése alapján figyelembe venni nem lehetett.] Kiemelendő továbbá: pusztán az, hogy adózatlan jövedelem esetén a bizonyítás nehezebb, nem alapozza meg a Ptk. 6:528. § (3) bekezdésben foglaltak megkísérlése nélkül a (4) bekezdésre történő hivatkozást (Kúria Pfv.III.21.600/2019/6.) A jövedelemkiesésnek mint a jövedelempótló járadékra való jogosultság konjunktív

feltételei egyikének hiánya miatt a kereset e részében nem volt teljesíthető. A jogerős ítéletnek ez a rendelkezése ezért sem a bizonyítás általános szabályait tartalmazó régi Pp. 164. § (1) bekezdését és 206. § (1) bekezdését, sem a kártérítési kötelezettség terjedelmét meghatározó Ptk. 6:522. § (1) és (2) bekezdését nem sérti.

A perben eljáró bíróságok a felülvizsgálati kérelemben feltüntetett Ptk. 2:52. § (1) és (2) bekezdésének, valamint a rPp. 206. § (1) bekezdésének megsértése nélkül határoztak a sérelemdíj megfizetése iránti keresetről. A másodfokú bíróság – az elsőfokú bírósággal ellentétben – figyelemmel volt arra, hogy a felperest fiatal életkorában érte a baleset, az elsőfokú bíróság által megítélt sérelemdíjat ugyanakkor ezzel együtt is alkalmasnak tartotta a kompenzációs funkciójának betöltésére. Mindez a felperes érvelésével szemben nem jelentette az említett körülmény értékeletlenül maradását, annak mint a mérlegelés egyik szempontjának pusztán formális megjelölését. Az elsőfokú bíróság mérlegelési körébe vonta azt a szakértői bizonyítás eredményeként megállapított tény, hogy bár a felperes állapota végállapot, de a degeneratív folyamatok következtében az idő előrehaladtával állapotrosszabbodás bekövetkezhet. Annak, a felülvizsgálati kérelemben kiemelt hátránynak a figyelembevételére is megtörtént, hogy a felperesnek a korábbi aktív életmódjával fel kellett hagynia. Az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása szerint ugyanis a felperes számára a baleset miatti maradványállapota a mindennapi élettevékenységeit az alsó végtagokat terhelő tevékenységek (sport, szórakozás, kirándulás, utazás) körében közepes fokban nehezíti meg. Ezzel összefüggésben pedig a másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy a maradványállapot értelemszerűen munkaképesség-csökkenés mértékét is magában foglalja. Ehhez képest a felperesnek azt az állítását, hogy az élettársi kapcsolata a baleset következményeként szakadt meg, a bizonyítás eredménye nem támasztotta alá. A bíróságok tehát a felperest ért hátrányokat teljeskörűen feltárták, az e körben lényeges tények megállapításakor bizonyítékmérlegelési hibát nem vétettek, és a sérelemdíj mértékének meghatározásakor a felperes közrehatásának is helytállóan tulajdonítottak jelentőséget.

A másodfokú bíróság a rPp. 253. § (2) bekezdésének helyes alkalmazásával hagyta helyben az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett, a jövedelempótló járadék megfizetése iránti keresetet teljes egészében, míg a sérelemdíj megfizetésére irányuló keresetet részben elutasító rendelkezését.

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel támadott rendelkezését hatályában fenntartotta.

Kúria Pfv.III.20.692/2022/6. számú precedensképes határozata

Feldolgozta: Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd

2023/II/4

Tárgyszavak

A hatósági áras terméket forgalmazó kereskedő akkor is felel a készlethiányért, ha nem szállítanak neki árut.

A jogsértés megvalósulása szempontjából irreleváns, hogy az egyes termékekből miért nem rendelkezett készlettel. A jogszabályban foglaltak betartásáért objektív felelősséggel tartozik, készlethiányának okát, a szállítási/szállítói hibákat a kereskedő által felhozott indokokat a mérlegelés körében, a bírság összege tekintetében kell értékelni.

A közigazgatási jogi felelősség körében elterjedt objektív felelősség jellemzője, hogy a szabályszegő magatartáshoz fűzi a jogkövetkezményt, függetlenül a szabályszegő vétkességétől vagy felróhatóságától. A közigazgatási jogszabályok megszegése önmagában a jogellenességre tekintettel jogkövetkezményt von maga után. Ebben az esetben a szubjektív elemeket a jogsértés megállapításához vizsgálni nem is kell, mivel a jog által védett közösségi érdekek – a perbeli esetben a fogyasztói társadalom védelmének – a jogalkotó olyan jelentőséget tulajdonít, hogy az a jogsértő vétkességétől vagy felróhatóságától függetlenül védendő.

Az EUB gyakorlata szerint az elérni kívánt célokhoz képest nem aránytalan az objektív felelősségi rendszer bevezetése, amennyiben ez a rendszer jellegénél fogva alkalmas arra, hogy az érintett személyeket valamely rendelet rendelkezéseinek tiszteletben tartására ösztönözze, és amennyiben az elérni kívánt célok olyan közérdeket képeznek, amely alkalmas arra, hogy igazolja ilyen rendszer bevezetését

1990. évi LXXXVII. törvény (Ártörvény), a veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 6/2022. (I. 14.) Korm. rendelet 2. § (1).

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

Az alperes 2022. április 4-én országos témavizsgálat keretében próbavásárlással egybekötött helyszíni ellenőrzést végzett a felperes cím2 szám alatt üzemeltetett 244. számú kereskedelmi egységében (a továbbiakban: üzlet). A felperes üzletében a helyszíni ellenőrzés alkalmával 8 féle, hatósági árral érintett termék – csirkemell filé előhűtött 500 gramm 899 Ft; Vénusz étolaj 1 liter és 5 liter; Líra étolaj 1 liter és 5 liter; kristálycukor és csirkemellfilé előhűtött 1.499 Ft/kg – nem állt rendelkezésre az árukészletben és a felperes az ellenőrzést végző felügyelők felhívására a termékek 2021. évi adott napi (hétfő) átlagos rendelkezésre álló készlet mennyiségét nem tudta igazolni.

A felperes az árukészlet hiányát nem vitatta, azonban arra hivatkozott, hogy az 1 kg kristálycukor termék egyetlen magyarországi gyártótól érkezik és a szállító gyártási problémák miatt nem teljesítette a leadott megrendeléseket. A termékeket a szállítótól időben megrendelte, a szállító érdekkörébe eső okból keletkezett a teljesítési hiba. A csirkemelltermékek tekintetében ugyanilyen szállítási probléma merült fel, a szállító nem hozta a felperes által megrendelt mennyiségeket. Valamennyi étolaj termék esetében köztudomású étolajhiányra hivatkozott, valamint azon szállítólevélre, amelyben korlátozott kiszállítási mennyiségről tájékoztatták. Az időszakos készlethiányok az ellenőrzést követően megszűntek.

Az alperes 2022. május 4-én kelt SZ/71/00363-6/2022. számú határozatával a felperes terhére 600.000,- forint fogyasztóvédelmi bírságot szabott ki az árak megállapításáról szóló 1990. évi LXXXVII. törvény (a továbbiakban: Ártörvény) veszélyhelyzet ideje alatt történő eltérő alkalmazásáról szóló 6/2022. (I. 14.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 2. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezések megsértése okán. Hangsúlyozta, hogy a felperes nyilatkozataiban foglaltakat a döntés meghozatala során figyelembe vette, azonban a felelősség alóli mentesülés szempontjából elfogadni nem tudta. A felperes mint vállalkozás köteles gondoskodni a vonatkozó jogszabályi előírások maradéktalan betartásáról, amelyet az ellenőrzés alkalmával elmulasztott. A jogsértés megvalósulása szempontjából irreleváns, hogy az egyes termékekből miért nem rendelkezett készlettel. A Korm. rendeletben foglaltak betartásáért objektív felelősséggel tartozik.

A kereseti kérelem

A felperes keresetében az alperes határozatának megsemmisítését, illetve megváltoztatását kérte akként, hogy az eljárást a bíróság jogsértés hiányában szüntesse meg vagy a bíróságot kiszabó határozatot helyezze hatályon kívül és szükség esetén az alperest kötelezze új eljárásra. Kiemelte, hogy az alperes az Ártörvény 2. §-ában foglalt rendelkezéseket a szállító és a felperes vonatkozásában – az ügy érdemére kihatóan – nem vizsgálta. Érvelt azzal is, hogy az árszabályozás jogellenes és konkrét termékekre nem is lett volna alkalmazható. A felperes nem kap semmilyen támogatást ezzel kapcsolatban és nem várható el a saját veszteség terhére történő értékesítés. Összességében vitatta objektív felelőssége fennállását, amelynek jogkövetkezménye üzletbezárás is lehet.

Az elsőfokú ítélet

A törvényszék ítéletével a felperes keresetét elutasította. Döntését Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) 28. cikkére, a Korm. rendelet 1. §, 2. §, 3. § (3) és (4) bekezdésére, a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény 47. § (1) bekezdésére, a közigazgatási szabályszegések szankciójáról szóló 2017. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Szankció tv.) 9. § (3) bekezdés d) pontjára és 10. § (1) bekezdésére alapította. Az Alaptörvény 28. cikkéből levezetve kifejtette, a Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése olyan fogyasztóvédelmi intézkedés, amelynek kizárólagos célja, hogy a 2021. évi fogyasztói kereslet a hatósági áras termékekből 2022. évben is kielégítést nyerjen. A Korm. rendelet semmilyen kimentésre nem ad lehetőséget, az abban foglaltak betartásáért a felperes objektív felelőséggel tartozott.

Az alperes határozata meghozatala során figyelembe vette a jogsértés súlya tekintetében a jogsértéssel érintett fogyasztókat, az érdekeik sérelmének körét, azt, hogy a felperes nem tett meg mindent annak érdekében, hogy a kifogásolt termékek elérhetőek legyenek a fogyasztók számára. Értékelte azt is, hogy a jogsértés egy üzletben, az ellenőrzés helyszínén valósult meg, amely azonban annak alapesete, így enyhítő körülményként nem vehető figyelembe. Vizsgálta a jogsértő állapot időtartamát, valamint azt, hogy a felperes terhére ugyanezen jogellenes magatartás ismételt tanúsítása nem volt megállapítható. Tekintetbe vette az okozott hátrányt, a felperes eljárást segítő, együttműködő magatartását, gazdasági súlyát, nettó árbevételét és foglalkoztatottjainak számát. A bíróság összege megállapítása során figyelembe vette azt is, hogy a készlethiányhoz hozzájárult az, hogy a szállítók a megrendeléseket nem megfelelően teljesítették. Ugyanakkor értékelte, hogy a hatósági árak betartása mellett a megfelelő árumennyiségek biztosítása kiemelten fontos fogyasztói érdek. Az árszabályozás jogellenessége körében kifejtette, hogy az alperesnek a hatályos jogszabályok szerint kellett eljárnia, értelmeznie a Korm. rendelet rendelkezéseit, a vonatkozó jogszabályok és az Alaptörvény előírásai szerint kellett meghoznia határozatát. Ugyan figyelemmel volt a szállítói magatartásra, azonban az objektív felelősség mellett azt kizárólag a bíróság összecszerúsége körében értékelhette. Az alperes a tényállást tisztázta és indokolási kötelezettségének teljeskörűen eleget tett.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

A felperes felülvizsgálati kérelmében a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 121. § (1) bekezdés a) és b) pontjára utalással kérte az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését, az eljáró bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását,

illetve az ítélet megváltoztatását akként, hogy a közigazgatási cselekményt a bíróság semmisítse meg és szükség esetén kötelezze az alperest új eljárás lefolytatására.

Előadása szerint jogbizonytalanságot eredményez az, hogy az elsőfokú bíróságok az árszabályozás és a Korm. rendelet kapcsán eltérő tartalmú döntéseket hoznak. Alapvetően sérelmezte objektív felelőssége megállapítását. Érvelése szerint ez a jogértelmezés nem feleltethető meg az Alaptörvénynek. A közjó és a józan ész elve akkor tud érvényesülni, ha a készletért való felelősség az árszabályozással érintett termék beszállítójára/gyártójára terjed ki. Az erkölcsösségnek nem felel meg a lehetetlen teljesítés megkövetelése és az sem, ha a szállító nemteljesítését a felperes terhére értékeli az alperes.

Fogalmilag helytelen volt az eljárt bíróság azon megállapítása, hogy a szállító magatartása a készlethiányhoz hozzájárult. Nem hozzájárulásról van szó ugyanis, hanem annak egyedüli oka ez volt. A készlethiány valós indokára az alperes bizonyítást nem folytatott le, ennek ellenére az szerepelt döntésében, hogy a felperes nem tett meg mindent annak elkerülése érdekében. Az ezt alátámasztó bizonyíték és tény nélkül az alperes a tényállást nem tisztázta és indokolási kötelezettségének nem tehetett eleget.

Az alperes nem teljesítette az általa indítványozott bizonyítást, miközben a felperes szubjektív magatartására alapította határozatát. Így csak formálisan biztosította ügyféli jogai gyakorlását, amely sérti a tisztességes eljárással szembeni követelményeket. A jogszabály nem tartalmaz olyan rendelkezést, hogy készletértelmezési felelőssége objektív lenne. Ahhoz, hogy ez így legyen, nem elegendő azt csupán vélelmezni, hanem konkrétan ki is kell mondani. A törvényszék azonban sem konkrét felelősségteljesítést, sem a kimentés hiányát tartalmazó inverz rendelkezést nem tudott megjelölni a Korm. rendeletben, hanem csupán megállapította, hogy a felelősség azért objektív, mert nincs benne kimentés. Ez a jogértelmezés minden alapvető jogi normával szembe megy, a jogszabályok értelmezésének nyelvtani és logikai módjával ellentétes.

Egyidejűleg az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárását is kezdeményezte az alábbi kérdésekben: A kiskereskedelmi különadó alkalmazása a minimum tartandó készlet fogalmára összhangban van-e a diszkrimináció tilalmával? Megvalósít-e tiltott állami támogatást az, hogy a különadó szabályozása folytán a beszerzési ár alatti értékesítés miatti veszteségre lényegében csak a külföldi háttérű adóalanyok kötelesek kiskereskedelmi különadót fizetni? Abban a kérdésben is szükségesnek látta az előzetes döntéshozatal, hogy a Korm. rendelet jogszerűen írja-e elő a veszteséges értékesítést a felperesnek. Mennyiben van összhangban az uniós joggal az, hogy a felperesnek nincs lehetősége a veszteség elkerülésére és annak következménye a működés ellehetetlenítése lehet ismételt jogsértés esetén? Feltette kérdésként, hogy arányos-e egy ismételt jogsértés esetén a kereskedő működésének ideiglenes megtiltása, ha ismételt esetben is szállítói nemteljesítés miatt nincs készlet. Összhangban van-e a letelepedési és szolgáltatásnyújtási szabadsággal, a tiltott állami támogatásra vonatkozó szabályokkal és az uniós joggal a termék, készlet és hatósági ár tartási kötelezettség a szigorú jogkövetkezményekre is tekintettel? Tagállami kompetenciában van-e helye objektív felelősség előírásának az Európai Unió Alapjogi Chartájával (a továbbiakban: Charta) szemben? Az arányosság 52. cikkben foglalt követelményének megfelel-e a Korm. rendelet szankciós rendszere? Összhangban van-e a Korm. rendelet a Charta 54. cikkében szabályozott joggal való visszaélés tilalmával? A Szankció tv. 2. §-a szerint a felelősség felróhatóság alapú és a fogyasztóvédelmi tv. szankciós rendszere szintén a felróhatóságon alapul. Ehhez képest miként van összhangban az uniós joggal, a Chartában foglaltakkal az objektív felelősség?

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az elsőfokú ítélet hatályában fenntartására tett indítványt.

A Kúria döntése és jogai indokai

A felperes felülvizsgálati kérelme – az alábbiak szerint – alaptalan.

A felülvizsgálati eljárás kereteit a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem jelöli ki. A Kp. 120. § (5) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.

A Kúria szerint az elsőfokú bíróság a törvényesen megállapított tényállásból helyes jogi következtetést vont le.

A Korm. rendeletnek az eljárás lefolytatása során hatályos 1. § (1) bekezdése értelmében a piaci rendellenességek káros hatásainak megelőzése érdekében a 2022. február 1. és 2022. május 1. közötti időszakban az Ártörvény Melléklete I. pont A) alpontjában foglalt táblázatban foglaltakon túl hatósági áras termék az 1. melléklet szerinti termék.

A 2. § (1) bekezdése kimondja, a kereskedő az 1. melléklet szerinti, 2021. október 15. napján forgalmazott termékek forgalmazására és naponta legalább a hét adott napjára vonatkozó, 2021. évi átlagos napi mennyiség árusítására köteles. A 2. § (2) bekezdése szerint, ha a hatóság az 1. § és 2. § szerinti kötelezettségek megsértéséről ellenőrzése során tudomást szerez, a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 38/B. §-ától és az Ártörvény 16. §-ától eltérően 50 000 forinttól 3 000 000 forintig terjedő bírságot szab ki, vagy ismételt jogsértés esetén döntésével elrendelheti, hogy a kereskedő tevékenységét ideiglenesen nem folytathatja, amelynek időtartama legalább egy nap, legfeljebb fél év lehet.

A felek között nem volt vitatott, hogy a helyszíni ellenőrzés időpontjában a felperes üzletében a jegyzőkönyvben foglalt 8 féle hatósági áras termék nem állt rendelkezésre az árukészletben, ezáltal azokat forgalmazni, árusítani nem tudta. A jogvita – és így a Kúria döntésének tárgya – abban állt, hogy a Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése szerinti kereskedői felelősség objektívnek tekintendő-e, illetve a kereskedő a szállító/gyártó magatartására hivatkozással mentesülhet-e a felelősség alól.

A Kúria szerint egyrészt a piaci rendellenességek káros hatásainak megelőzése, másrészt a fogyasztók fokozott védelme mint közérdek okán a vizsgált jogszabályi rendelkezések az objektív felelősségi formát állapítanak meg. A kereskedő – felróhatóságtól függetlenül – köteles a hatósági áras termékekből a Korm. rendeletben meghatározott árumennyiséget biztosítani.

A közigazgatási jogban felmerülő felelősségi forma alapvetően az objektív felelősség talaján áll, amely eltér mind a büntetőjogra jellemző bűnösségi, illetve vétkességi alapú, mind pedig a polgári jogra jellemző felróhatóságon alapuló felelősségi alakzatoktól. Az objektív alapú szankciók önálló közigazgatási szankcióknak minősülnek, amelyek olyan területeken jöttek létre, ahol nem a felelősségre vonás, hanem a jogsértés megszüntetése, az okozott kár közvetlen vagy közvetett reparációja dominál.

Az objektív felelősséget az Alkotmánybíróság a 60/2009. (V. 28.) AB határozatában a közúti közlekedési szabályszegésekért való felelősség körében részletesen vizsgálta, amelynek megállapításait későbbi határozataiban [például a 16/2018. (X. 8.) AB határozat] is fenntartotta. Az Alkotmánybíróság által kimunkált gyakorlat szerint a közigazgatási bírságok a közigazgatás-ellenes magatartások esetén alkalmazható olyan objektív szankcióknak minősülnek, melyeknek elsődleges funkciója a közigazgatási jog érvényre juttatása, illetve másodlagosan a prevenció. Közvetve szerepük a jog által védett közösségi érdek, abban a döntésben a közúti közlekedés rendjének fenntartása és védelme, illetve annak helyreállítása, függetlenül a jogsértő bűnösségetől, illetve vétkességétől. [60/2009. (V. 28.) AB határozat 2.3].

Az Alkotmánybíróság a 3072/2014. (III. 26.) AB végzésében megerősített 387/B/2007. AB határozatában azt is hangsúlyozta, hogy „[a] jogalkotót a felelősségi szabályok megalkotásakor – az Alkotmány keretei között – viszonylag szabad mérlegelési jog illeti meg. Önmagában az a tény, hogy a jogalkotó az általános felelősségi alakzat szerint szankcionál-e, avagy az általános szabályoktól eltérő, speciális rendelkezések megalkotását tartja szükségesnek, és már a szabályok vétlen megszegése – azaz lényegében a vétkességtől független objektív felelősség fennállása – esetén is lehetősége van bírság kiszabására, a jogbiztonságot nem sérti, sőt erősíti”. Az Alkotmánybíróság döntéseiből levezethetően ez a jogbiztonság erősítése a jogkövető magatartás tanúsításában nyilvánul meg a bírság elkerülése érdekében.

Az Alkotmánybíróság 17/2019. (V. 30.) AB határozatában is áttekintette a közigazgatási szankciókra vonatkozó ismereteket és megállapította, hogy közös jellemzőjük, hogy törvényi szintű szabályozáson vagy felhatalmazáson alapulnak, ebben az értelemben ágazati jelleggel rendelkeznek. A szankció tételezett céljától függően megkülönböztetjük a reparatív (helyreállító) és a represszív (megtorló) szankciókat, jóllehet egy szankció egyszerre akár több cél elérésére is szolgálhat. Előbbi rendeltetése a megsértett jogrend helyreállítása. Utóbbi a jövőbeli jogsértésektől való elrettentésre, a prevencióra törekszik. Objektív szankciók azok, amelyek vétkességre tekintet nélkül kiszabhatók. Ezzel szemben szubjektív az, amelyik a tudatállapottól függ, azaz megköveteli a szándékosságot vagy a gondatlanságot. Az Alkotmánybíróság ebben a döntésében megerősítette azt az elvi tételt, hogy a közigazgatási szankciók a legtöbb esetben objektív jellegűek, mint például a csatornabírság és a késedelmi pótlék, amely a közigazgatási hatósági eljárásokban megállapított pénzfizetési kötelezettségekre, többek között a versenyfelügyeleti bírságra épül rá úgy, hogy a határozatban kiszabott bírság megfizetésére nyitva álló határidőt követően kerül felszámításra [13/2015. (V. 14.) AB határozat]. Az ilyen típusú szankciók jellemzően arra hivatottak, hogy a közigazgatási jog normatartalma érvényre jusson.

Miként az az Alkotmánybíróság határozataiból is kitűnik, a közigazgatási jogi felelősség körében elterjedt objektív felelősség jellemzője, hogy a szabályszegő magatartáshoz fűzi a jogkövetkezményt, függetlenül a szabályszegő vétkességétől vagy felróhatóságától. Ez a szankció a jogkövető magatartásra a felelősségre vonás elkerülhetetlensége révén ösztönöz. A közigazgatási jogszabályok megszegése önmagában a jogellenességre tekintettel jogkövetkezményt von maga után. Ebben az esetben a jogsértés megállapításához a hatóságnak nem feladata egyéb tények, szubjektív elemek vizsgálata, mivel a jog által védett közösségi érdekek – jelen esetben a fogyasztói társadalom védelmének – a jogalkotó olyan jelentőséget tulajdonít, hogy az a jogsértő vétkességétől vagy felróhatóságától függetlenül védendő. Objektív felelősség esetén tehát maga a jogellenes magatartás ténye megalapozza a jogsértés megállapítását, amelyhez, mint ahogyan jelen esetben is, a jogszabály kötelezően kiszabandó jogkövetkezmény alkalmazását rendeli.

A közjog által szabályozott társadalmi viszonyok sokszínűsége okán vannak olyan közigazgatási jogi bírságok, amelyeknél a jogalkotó szabályozza a kimentés esetköreit, ez azonban nem dogmatikai követelmény. A 17/2019. (V.30.) AB határozatban vizsgált adóügyi bírságoknak például az a kimentési standardja, hogy „az adózó, illetve intézkedő képviselője, alkalmazottja, tagja vagy megbízottja az adott helyzetben a tőle elvárható körültekintéssel járt-e el” [Art. 171. § (1) bekezdés, 172. § (21) bekezdés].

Az Alkotmánybíróság 38/2012. (XI.14.) AB határozatában rámutatott, hogy a jogállami/jogbiztonsági kritériumok mellett a közigazgatási felelősséget és az ahhoz kapcsolódó represszív szankciót megállapító jogszabályi rendelkezések anyagi jogi garanciaként kell megjelöljék a hatályuk alá tartozó személyi kört és egyértelművé kell tegyék, hogy a szankció statuálása objektív vagy szubjektív felelősségen alapul. Mindemellett a közigazgatás jog alá rendelt működésének az a közigazgatási bírság felel meg, amelynek egyértelműen kitűnik a mértéke. Végül a szabályozásból anyagi jogi garanciaként ki kell tűnnie a kimentést

biztosító szabályoknak. Ezt a jogértelmezést támasztja alá az építésügyben, versenyügyben, környezetvédelmi ügyben, közbeszerzési vagy akár jövedéki ügyben kialakult joggyakorlat is.

A perbeli esetben a Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése meghatározza azt a jogellenes magatartást, amely jogsértésként a jogellenes magatartást megvalósító felperes terhére esik. A Korm. rendelet 2. § (2) bekezdése pedig a jogsértés fennállása esetén kötelezővé teszi a bíróság jogkövetkezmény alkalmazását. A bíróság jogkövetkezmény alkalmazása a jogsértő magatartás megvalósítójával szemben kötelező, ugyanakkor a bíróság mértékének megállapítására az eset összes körülménye figyelembevételével, ezáltal mérlegeléssel kerül sor. Ezen mérlegelés körében értékelte az alperes a felperes készlethiányának okát, e körben a szállítási/szállítói hibákat. Az alperes az Ákr. 62. §-ában foglalt tényállás feltárási kötelezettségének a szükséges mértékben eleget tett, e körben hangsúlyozva azt is, hogy a felperes keresetlevelében nem vitatta a bíróság összegszerűségét, az alperes e körben tett mérlegelési tevékenységét. a felperes által felhozott indokok a bíróság összege tekintetében értékelhetőek.

A jogalkotó kimentési okot nem fogalmazott meg, a jogszabály azt nem biztosítja, azt pedig, hogy a jogalkalmazó kimentési okot alkosson, az Alaptörvény 28. cikke sem teszi lehetővé.

Az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdéséből levezetve a bírói döntésnek jogszabályokon kell alapulnia, a bírói függetlenség korlátja az, hogy a bíró nem dönthet önkényesen, nem változtathatja meg a jogszabály tartalmát. Pontosán akkor sérülne a felülvizsgálati kérelemben is felhívott jogbiztonság követelménye, ha a bírói döntés a hatályos jog értelmét a jog céljával, társadalmi rendeltetésével ellentétesen határozná meg. Az Alkotmánybíróság a 3130/2022. (IV. 1.) AB határozatában a jogbiztonság követelményével összefüggésben szögezte le, hogy egy szabályozás felülírása, kitégítése a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem contra legem jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. A jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előreláthatósági elvárás [3026/2015. (II. 9.) AB határozat].

Azáltal, hogy az alperes a jogszabályi előírásokat betartva, a jogszabály rendelkezéseit helyesen értelmezve járt el, nem sérült a felperes tisztességes hatósági ügyintézéshez és bírósági eljáráshoz való joga, a jóhiszeműség alapelve és a törvény előtt egyenlő bánásmód követelménye.

Az időállapot jogszerűtlenségét a felperes a keresetlevelében nem vitatta, következésképpen azt a Kúria sem vizsgálhatta a felülvizsgálat során.

Ezt követően a Kúria a felperes előzetes döntéshozatali eljárásra irányuló indítványát vizsgálta. Az EUB az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikke alapján előzetes döntéshozatali eljárásban egyrészt az uniós szerződéseket, ezen keresztül az ügyben felmerült jogkérdést érintő uniós jogi normát értelmezi, másrészt az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok, ezáltal a másodlagos uniós jogi aktusok érvényességét vizsgálja. A Kúria szerint jelen jogvitában nincs olyan európai uniós jogforrás, amelynek értelmezésére az EUMSZ 267. cikke értelmében sor kerülhetne, jelen jogvitának nincs európai uniós jogi érintettsége.

A felperes indítványa – amely alapvetően a Korm. rendelet uniós jogi normákkal való összeütközését állítja – nem a közösségi intézmények jogi aktusainak érvényességére és értelmezésére irányul. A felperes indítványában felvetett kérdések többsége – így a veszteséges, beszerzési ár alatti értékesítési kötelezettség, a kiskereskedelmi különadó szabályozása, a tiltott állami támogatás kérdése, hatósági ár alkalmazása – nem a perrel érintett határozat jogszerűségét érintő kérdések. A perben az ismételt jogsértés

esetén alkalmazandó jogkövetkezmény sem merült fel, így ezen kérdésekkel összefüggésben előzetes döntéshozatali eljárás megindítására nem kerülhet sor.

Az adott jogvita európai uniós jogi érintettsége hiányában a felperes eredménytelenül hivatkozott a Charta 41., 47., 52. és 54. cikkében foglaltak EUB általi értelmezésére. Kétségtelen, hogy a Charta az Európai Unió elsődleges jogforrása, alkalmazási körét azonban annak 51. cikke jelöli ki, amely szerint a Charta rendelkezésének címzettje kizárólag akkor a tagállam, ha az Európai Unió jogát hajtja végre. Ha valamely jogi tényállás nem tartozik az uniós jog alkalmazási körébe, az EUB annak elbírálására nem rendelkezik hatáskörrel, a Charta rendelkezései pedig önmagukban nem alapozhatják meg a hatáskört [C-617/10. számon Åklagaren kontra Hans Åkerberg Fransson ügyben hozott végzés].

Mindazonáltal megjegyzi a Kúria, az EUB gyakorlata szerint az elérni kívánt célokhoz képest nem aránytalan az objektív felelősségi rendszer bevezetése, amennyiben ez a rendszer jellegénél fogva alkalmas arra, hogy az érintett személyeket valamely rendelet rendelkezéseinek tiszteletben tartására ösztönözze, és amennyiben az elérni kívánt célok olyan közérdeket képeznek, amely alkalmas arra, hogy igazolja ilyen rendszer bevezetését [C-210/10. számú Urbán Márton kontra a Vám és Pénzügyőrség Északalföldi Regionális Parancsnoksága ügyében hozott ítélet és C-497/15. számú Euro-Team Kft. és Spirál-Gép Kft. kontra Budapest Rendőrfőkapitánya ügyben hozott döntés és az ott ismertetett gyakorlat].

A Kúria a felperes indítványát elutasította, mivel az elsőfokú bíróság döntése a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő, ezért az elsőfokú ítéletet hatályában fenntartotta.

Kúria Kfv.III.37.863/2022/7. számú precedensképes határozata

Feldolgozta: Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd

PUBLIKÁLT HATÁROZATOK

EuB

2023. március 30-i AR és társai ítélet, C 618/21., ECLI:EU:C:2023:278

A gépjármű felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/103/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 18. cikkét ezen irányelv 3. cikkével összefüggésben a következőképpen kell értelmezni:

- azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely egy közlekedési baleset következtében kárt szenvedett személy által a balesetért felelős személy biztosítója ellen közvetlenül indított kereset esetén annak egyetlen módjaként, hogy e biztosító terhére kártérítést lehessen elérni, pénzbeli kártérítés megfizetését írja elő;
- azzal ellentétesek e kártérítés számítási módjai, valamint az annak megfizetésére vonatkozó feltételek, amennyiben azok az e 18. cikk alapján indított közvetlen kereset keretében azzal a hatással járnak, hogy kizárják vagy korlátozzák a biztosítónak az e 3. cikkből eredő azon kötelezettségét, hogy teljes egészében fedezze azon kártérítéseket, amelyeket a kárért felelős személy köteles nyújtani a károsult számára az ez utóbbi által elszenvedett kár jogcímén.

2023. április 27-i A1 és A2 ítélet, C 352/21., ECLI:EU:C:2023:344

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet 15. cikkének 5. pontját e rendelet 16. cikkének 5. pontjával összefüggésben

a következőképpen kell értelmezni:

egy nem kereskedelmi célra használt, kedvtelési célú vízi járművel kapcsolatos, hajótestre vonatkozó biztosítási szerződés nem tartozik e 15. cikk 5. pontjának hatálya alá.

BH

BH 2023.1.7 Nincs akadálya annak, hogy a kereset benyújtását követően elhunyt jogosult helyébe a perbe annak jogutóda belépjen, és követelhesse a jogelődöt haláláig megillető nem vagyoni kártérítés összegét. A perbeli jogutód azonban kizárólag a jogelődje által érvényesített, a kereset tárgyává tett nem vagyoni kártérítés követelésére jogosult [1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 84. § (1) bek. e) pont; 1952. évi III. törvény (rég. Pp.) 61. § (1) bek., 146-146/B. §].

BH 2023.1.8 A sérelemdíj fizetésére kötelezés tényalapját nem önmagában a gyógyulási, túlélési esély csökkenése, elvesztése, hanem a ténylegesen bekövetkezett hátrány jelenti, és a sérelemdíj mértékét annak figyelembevételével kell meghatározni [2013. évi V. törvény (Ptk.) 1:4. § (2) bek., 2:43. § a) pont, 6:519. §; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 346. § (5) bek.].

BH 2023.1.9 Minden esetben az adott körülmények alapján lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy megállapítható-e a család integritásának megsértése és azzal kapcsolatban olyan hátrány bekövetkezése, amely nem vagyoni kártérítést alapozhat meg. Ha a házastárs egyeneságbeli rokonának halála a szoros, az apa-gyermek kapcsolat szintjét elérő családi kötelék felbomlását jelenti, akkor a teljes családban éléshez való jog sérelme miatt e hozzátartozó is jogosult lehet a nem vagyoni kártérítésre [1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 75. § (1) bek., 76. §, 355. § (1) és (4) bek.].

BH 2023.2.36 I. A bíróság mérlegelési körébe tartozik annak eldöntése, hogy a kártérítés iránti igényt a káreseménykor vagy az elbíráláskor irányadó ár- és értékviszonyok alapján bírálja el, amennyiben a károsult érdekeit védő kivételes szabály alkalmazásának feltételei fennállnak.

II. A nyugdíjkorhatár elérése csak abban az esetben jelentheti a jövedelempótló járadékfizetési kötelezettség végső időpontját, ha már előre teljes bizonyossággal lehet számolni azzal, hogy az a jövedelemszerző tevékenység megszűnését eredményezi [1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 355. § (4) bek., 357. § (4) bek.; 1952. évi III. törvény (rég. Pp.) 206. § (1) és (3) bek.].

BH 2023.3.56 I. A gyógyítás (kezelés) büntetőjogi értelemben vett kockázata akkor igényel vizsgálatot, amikor az orvos eltér foglalkozása szabályaitól.

Az Eütv. 126. § (1) bekezdése az orvos általános gondossági kötelezettségét fogalmazza meg, míg a 126. § (2) bekezdése a mérlegelés lehetőségéből, kötelezettségéből eredő felelősség alapját teremti meg.

II. A terheltnek elvárható gondosság mellett látnia kellett volna a sértett megvizsgálásának hiányából fakadó kockázatot, így azt, hogy a korábban szívinfarktuson átesett betegnek ismét szívinfarktusa van, ehhez képest elmulasztotta a sértett ismételt vizsgálatának elvégzését, ezért nem ismerte fel a fennálló szívinfarktust. A terhelt tehát a kellő gondosságot elmulasztotta, a rá gondolás hiánya miatt nem látta előre a magatartása lehetséges következményét. Ez a terhelt büntetőjogi felelősségének alapja [Btk. 165. § (1) bek., (2) bek. a) pont].

BH 2023.3.72 I. A békéltető testület hatáskörébe tartozó fogyasztói jogvitának minősül a víziközműszolgáltatásra létrejött közszolgáltatási szerződés teljesítésével kapcsolatos vitás ügyben a felhasználónak az a kártérítés iránti igénye, amely a részére szolgáltatást nyújtó vállalkozás üzemeltetésében álló és az

ivóvízszolgáltatás nyújtásához elengedhetetlen ivóvíz-bekötővezetéken bekövetkezett káreseményből ered [1997. évi CLV. törvény (Fgytv.) 2. § s) pont, 18. § (1) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:146. §.]

II. A szerződés teljesítése során a jogosult vagyonában okozott kárt ugyan nem a szerződésszegés okozza, a Ptk. azonban a szerződésszegésnél indokoltnak tartott kockázatelosztás szempontjait az ilyen károkra is kiterjeszti, és azokra a szerződésszegéssel okozott kártérítés szabályainak alkalmazását írja elő [Ptk. 6:137. §, 6:146. §].

ÍH

ÍH 2023.3 AZ ELSŐBBSÉGADÁSI KÖTELEZETTSÉG TARTALMA ÉS KORLÁTAI

Az úttestre a közforgalom számára meg nem nyitott területről (házból, kapualjból, telekről stb.) elinduló vezetőnek nemcsak az úton közlekedő járműveknek, hanem – amennyiben haladási irányát járda keresztezi – a gyalogosoknak is elsőbbséget kell adnia. Az elsőbbségadásra kötelezett felelősségét legfeljebb az zárhatja ki, ha az elsőbbségre jogosult szabályszegése következtében a jelentős tényeket nem észlelhette, vagy ha e körülményekre az elsőbbségadásra jogosult megtevesztette [Btk. 235. § (1) bekezdése, KRESZ 24. § (1) bekezdése, 6/1998.BJE].

ÍH 2023.16 AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÓ FELELŐSSÉGE

A diagnosztikai tévedés nem alapozza meg az egészségügyi szolgáltató felelősségét, ha a helyes diagnózis felállítása érdekében a szakmai szabályok szerint indokolt minden intézkedést megtett, illetve vizsgálatot elvégzett, és tevékenysége megfelelt az elvárható gondosságnak is [1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 77. § (3) bekezdés, 244. § (2) bekezdés].

ÍH 2023.24 VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGE, HATÁROZOTT KERESETI KÉRELEM, KERESETLEVÉL VISSZAUTASÍTÁSA

A Csődtv. 33/A. § (1) bekezdésének első mondata két törvényi tényállást foglal magában. A vezető tisztségviselő felelőssége vagy a gazdálkodó szervezet vagyonát csökkentő magatartásért állhat fenn, vagy a hitelezők követeléseinek kielégítését megghiúsító más magatartásért. A felperesnek mindegyik törvényi tényállás esetében keresetlevelében, a határozott kereseti kérelem (petitum) részeként meg kell jelölnie azt az összeget, amelyre vonatkozóan a vezető tisztségviselő felelősségének a fennállását állítja, az első fordulat esetén azt az összeget amellyel a vezető tisztségviselő magatartása miatt az adós vagyona csökkent, a második fordulat esetén azt, amelyért a vezető tisztségviselő magatartása miatt az adós gazdálkodó szervezet nem tud helytállni a hitelezők felé. Ha a kereseti kérelem (petitum) nem felel meg e követelménynek, a keresetlevelet vissza kell utasítani. [Csődtv. 33/A. § (1) bekezdés, Pp. 170. §, 176. § (2) bekezdés]

ÍH 2023.25 VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐ FELELŐSSÉGE

A vezető tisztségviselő megszegi a gazdasági társasággal az ügyvezetésre kötött megbízási szerződését, ha a jogviszonyának megszűnésekor a gazdasági társaság vagyonát nem adja át, illetve azzal nem számol el; a mulasztásával a társaságnak okozott kárért felelősséggel tartozik [2013. évi V. törvény (Ptk.) 3:24. §, 6:142. §].

ÍH 2023.28 A MUNKÁLTATÓ KÁRTÉRÍTÉSI IGÉNYE ÉRVÉNYESÍTÉSÉNEK FELTÉTELE

Amennyiben a munkáltató kártérítési igénye érvényesítésének a munkáltatói szabályzat szerinti feltétele a kártérítési eljárás lefolytatása, az annak megsértésével kibocsátott fizetési felszólítás jogszabálysértő. [2012. évi I. törvény (Mt.) 16. §, 17. §, 285. §]

ÍH 2023.34 A MUNKÁLTATÓ KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE

A munkáltatónak a részére rendelkezésre álló információk alapján kell eleget tennie a járuléklevonási kötelezettségének, és ennek során a társadalombiztosítási szerv döntését, a folyósítás jogcímét nem bírálhatja felül [1997. évi LXXX. törvény (Tbj.) 4. §, 14. §, 25. §; 2012. évi I. törvény (Mt.) 166. §; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:52. §].

ÍH 2023.38 A MUNKAVÁLLALÓ KIZÁRÓLAGOS ELHÁRÍTHATATLAN MAGATARTÁSA

Amennyiben a balesethez vezető körülmények, események gondos vizsgálata során az állapítható meg, hogy a munkáltató részéről nem történt a balesettel összefüggő szabálytalanság, mulasztás, a baleset pontos mozzanata, mechanizmusa, ismerete hiányában is mentesülhet a munkáltató a kártérítési felelősség alól a munkavállaló kizárólagos, elháríthatatlan károkozó magatartása bizonyításával. [2012. évi I. törvény (Mt.) 166. § (2) bekezdés]

BDT

BDT2023. 4601.

I. Az állam mint tulajdonos a rendszerváltást megelőző állami tulajdon dominanciájára tekintettel polgári jogi felelősséggel tartozik a tulajdonában lévő ingatlanon, az ingatlan kezelője által folytatott, nyilvánvaló környezetszennyező tevékenységgel okozott kárért, ha ezt a környezetszennyező tevékenységet mulasztásával eltúrte akkor, amikor már egyértelmű jogszabályi rendelkezések voltak hatályban. A szükségtelen zavarással okozott kárért az állam is felel.

II. A légszennyező és a munkavállalók egészségét veszélyeztető tevékenységnek az állam mint tulajdonos részéről történő eltérésével releváns jogi oksági kapcsolatban áll minden egészségkárosodás, amit a környezetszennyező tevékenység okozott akár a munkavállalóknak, akár a lakókörnyezetben élőknek. Az a tévedés, hogy a környezetszennyezés csak a munkavállalók egészségére lehet veszélyes, a lakókörnyezetben élőkére viszont nem, a szennyezésért felelőssé tehető tulajdonos kockázata.

III. Az állam az egészségkárosító légszennyezéssel megvalósított szükségtelen zavarással okozott kár megtérítése iránti perben kimentheti magát a felelősség alól, ha bizonyítani tudja, hogy tulajdonosként úgy járt el az egészséget károsító tevékenység megszüntetése érdekében, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A kimentés szempontjából a tulajdonostól elvárható ismereteket és cselekvési lehetőségeket kell értékelni. Eredménytelen a kimentés, ha a veszélyes anyag feldolgozásával foglalkozó állami vállalat környezetszennyező tevékenységének, a veszélyes anyag légtérbe, illetve az üzemén kívül kerülésének megszüntetése érdekében az állam semmilyen hatékony tulajdonosi intézkedést nem bizonyít. Alkalmazott jogszabályhelyek: 1959. évi IV. tv. 100. §, 339. § (1) bek., 355. § (4) bek.

BDT2023. 4603.

A sérelemdíj összegét az eljárás során nem vitatott vagy bizonyított hátrányok figyelembevételével, mérlegeléssel határozza meg a bíróság. Nem terjeszkedik túl a másodfokú bíróság az alperes ellenkérelmén akkor, ha az elsőfokú bíróság által megállapított sérelemdíj összegét – erre irányuló fellebbezés esetén – annak ellenére szállítja le, hogy az alperes elsőfokú eljárásban – a jogalap vitatása mellett – az összegszerűsége kifejezett vitató nyilatkozatot nem tett, mert a nyilatkozattétel elmulasztása miatt nem a sérelemdíj összegét, hanem a keresetlevélben a nem vagyoni sérelmekre tett nyilatkozatokat kell nem vitatottnak tekinteni.

Alkalmazott jogszabályhelyek: 2013. évi V. tv. 2:52. §, 2:53. §, 6:519. §, 6:531. §; 2016. évi CXXX. tv. 342. § (1) bek., 342. § (3) bek.

KÖZLEMÉNYEK, HÍREK, ESEMÉNYEK

A kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény módosítása

A T/4025. számú törvényjavaslat elsődleges célja a gépjármű-felelősségbiztosításról és a biztosítási kötelezettség ellenőrzéséről szóló 2009/103/EK irányelv módosításáról szóló (EU) 2021/2118 európai parlamenti és tanácsi irányelv magyar jogba történő átültetése. A törvényjavaslat a Gfbt.-t számos ponton módosítani fogja.

„A gépjárművek felelősségi és közlekedési szabályozásának változása az e-mobilitás miatt” - konferencia

A Magyar Jogász Egylet Bank- és Értékpapírjogi, valamint Biztosítási Jogi Szakága és az AIDA Biztosítási Jogi Egyesület 2023. április 27-én nagy érdeklődés mellett „A gépjárművek felelősségi és közlekedési szabályozásának változása az e-mobilitás miatt” címmel rendezett az EU 2021/2118 európai parlamenti és tanácsi irányelvről és az akkor még készülő törvényjavaslatról szakmai konferenciát.

Az előadások diái megtalálhatók az aidahungary.org oldalon.

Szakirodalmi ajánló

Sárközy Szabolcs: Gondolatok a testületi ügyvezetés, valamint az fb. tagjainak döntéshozatal során tanúsított „passzivitásával” összefüggő felelősségi kérdésekről. *Gazdaság és Jog*, 2023/1-2. sz. 68-76. o.

Barna Lili: Az online személyiségjog-sértésekhez kapcsolódó részleges kártérítés elbírálására vonatkozó joghatósági szabály újragondolása. *Európai Jog*, 2023/1. sz. 9-17. o.

Brehószki Márta: A fiduciary duty gyökerei és alapja az Amerikai Egyesült Államok társasági jogában. *Iustum Aequum Salutare*, 2023/1. sz. 5-16. o.

Kovács Ildikó – Pribula László: Az eljárások elhúzódása miatti vagyoni elégtétel gyakorlata *Jogtudományi Közlöny*, 2023/2. sz. 57-66. o.

Bónis Péter: A szerződésszegés a középkori jogtudományban. *Jogtudományi Közlöny*, 2023/2. sz. 85-95. o.

Metzinger Péter: A mesterséges értelem általános polgári jogi értelmezéséről. *Jogtudományi Közlöny*, 2023/3. sz. 113-124. o.

Reines János: A látszólagos egyetemlegesség a gépjármű felelősségbiztosítási szerződés kapcsán. *Magyar Jog*, 2023/1. sz. 49-53. o.

Braun Péter: A kartelljogi jogsértéssel okozott kár számszerűsítésének akadályai. *Magyar Jog*, 2023/3. sz. 182-189. o.

Kocsis Csilla: Fogyasztói jogokat keletkeztető események a Légiutas Rendelet és az Európai Unió Bírósága gyakorlatának tükrében. *Fogyasztóvédelmi Jog* 2023/1. (Wolters Kluwer Jogtár)

IMPRESSZUM

A Kártérítési és Biztosítási Jog az AIDA Biztosítási Jogi Egyesület negyedévenként megjelenő elektronikus folyóirata.

ISSN 2676-9662

NMHH nyilvántartásba vételi okirat száma: CE/19799-4/2020

Szerkesztőség:

Dr. Bárdos Péter ügyvédi iroda
H-1024 Budapest, Margit körút 43-45. IV/9.
Tel.: (00-36)-1-212-8731
Fax: (00-36)-1-212-8733
szerkesztoseg@kbj.hu
<https://kbj.hu/>

Szerkesztőbizottság:

Dr. Bárdos Péter ügyvéd, az ELTE ÁJK tiszteletbeli tanára - főszerkesztő
Dr. Kiss Ferenc Kálmán ügyvéd - főszerkesztő-helyettes
Dr. Boronkay Miklós ügyvéd, választottbíró
Dr. Csöndes Mónika PhD egyetemi adjunktus (BCE GTK) - szerkesztő
Dr. Molnár István ügyvéd - szerkesztő
Dr. Pataky Tibor PhD ügyvéd, biztosítási szakjogász
Dr. Takáts Péter CSc. c. egyetemi tanár
Dr. Tókey Balázs PhD egyetemi docens (ELTE ÁJK)

Tudományos tanácsadó: Prof. Dr. Fuglinszky Ádám LL.M. (Heidelberg) PhD (Hamburg),
egyetemi tanár, választottbíró

Olvasószerkesztő: Kiss László Tibor

Webszerkesztő: Csurgóné Somodi Ildikó

Felelős kiadó: Dr. Csurgó Ottó

Kiadó és a weboldal tulajdonosa:

AIDA Magyar Nemzeti Szekció Biztosítási Jogi Egyesület (AIDA Biztosítási Jogi Egyesület)

Székhelye: 1024 Budapest, Rómer Flóris u. 8.

Weboldal: <https://www.aidahungary.org>

E-mail cím: aidahungary@aidahungary.org